СВОБОДА
LIBERTY

Часопис для руского народа въ Америцѣ и органъ „Руского Народного Союза“.

Рôкъ IX. — Олифантъ, Па. Четверъ 11-го Цвѣтня 1901. — Число 15. и 16.

„Воскресенія день, просвѣтимъ ся людіє“

Въ мѣсяцяхъ Марцю и Апрѣлю зима поволи гине.

Подобно, якъ неразъ чоловѣкъ спить такъ твердо и спокôйно, що годѣ сказати, чи вôнъ ще живый, чи вже перейшовъ поза межу смерти — такъ було и зъ землею, що спала зимовымъ сномъ. Въ Грудни и Сѣчни було все такъ спокôйне, мертве, та бѣле; гола деревина, захмарене небо, земля снѣгомъ вкрыта, все те немовь бы казало що земля умерла. Та се неправда, она лишь спала, а теперь начинае будитись — встае. Бѣле снѣгове простирало вже зняте зъ неи, тутъ и тамъ вылазить на верхъ зелена травиця, денегде показують свои маленькій головки першй весняній цвѣты, а небавомъ побачимо и синй, пахучй фіялки, почуемо спѣвъ птиць.

Бачучи сй знаки пробудженя землѣ, мусимо мимоволѣ запитати себе чи и мы, Русины американскій, пробудились разомъ зъ природою — воскресли, чи все ще спимо.

Воскресеніе наше повинно бути вызше вôдъ вкресенія землѣ, та цѣлои природы. Земля будить ся, щобы зачати старе жите, мы повиннй збудитись до нового, совершеннѣйшого жития.

Таке жите зачнемо вести, сли позбудемо ся старыхъ хибъ, котрыхъ у насъ немало. А чи много мѣжь нами такихъ, котрй сихъ хибъ позбулись?

Спячій чоловѣкъ не знае що вколо него дѣесь, не видить небезпеченьства яке ему грозить. Въ его хатѣ може бути злодѣй, що краде его добро, до его постелѣ може скрадатись розбишака въ зъ намѣромъ вôдобрати ему жите; въ пивници може тлѣти искра, що знищить цѣлу его працю, але вôнъ про все те нѣчого не знае.

Такъ мае ся рѣчь и зъ тыми Русинами, що сплять. Они не знають, що вколо нихъ ся дѣе, хочь живуть въ краю поступу, що не иде, а бѣжить впередъ. Они сидять собѣ позалыхавшись по недоступныхъ »печахъ«, лѣсахъ або найнужденнѣйшихъ уличкахъ мѣстъ, ходять до роботы, ѣдять шинку, пьють пиво, сварять ся за церкви, поповъ, вѣры, а дальше на свѣтъ носа не показують.

Они зовсѣмъ вдоволенй если належать до церкви, братства, хрестять ся, шепчуть молитвы, а если вже котрый не пе въ постѣ на люнки, нѣ пива, лишь »гаракъ«, то уважае себе за найлѣпшого чоловѣка въ свѣтѣ, ба мало що не за святого. Та чи то вже все? Чи тôлько робити выстарчае, щобъ зватись честнымъ Русиномъ? Нѣ. Оно може и выстарчило бы, если бъ мы въ той самъ часъ не запивались, кривдячи себе и свою родину, не чернили другохъ, не ошукували ближныхъ, не завидѣли другимъ, не були байдужными до просвѣты, не встыдались свого, а памятали що мы Русины, та що кромѣ ѣдженя и питя маемо ще о щось больше старатись.

Людей, що не мали-бъ сихъ блудôвъ дуже а дуже мало, противно, многй якъ разъ тй хибы посѣдають и не думають ихъ позбутись, бо сплячи не знають, що тй хибы, се той злодѣй, розбôйникъ, огонь, що ненадѣйно знищить не лишь ихъ, але и закопае Русь американску до гробу.

Спячій чоловѣкъ бачить все не такъ якъ чоловѣкъ, що чуває. Ему здаесь неразъ, що падае въ глубоку пропасть, що дерева ходять, звѣрята говорять, а найменшій стукъ въ хатѣ може бути причиною до вельми страшного сну. Такъ дѣеся и зъ спячими Русинами. Малу рѣчь вважають за велику, а великій неразъ проступокъ за рѣчь малои ваги.

Перемовити ся зъ кумомъ, не пойти за кума, коли просять, се грѣхъ превеликій. Але занедбувати свои дѣти, заганяти ихъ въ 8–9 ôмъ роцѣ до тяжкои працѣ, незвернути довгу, процесувати ся о найменшу дрôбницю, не дбати о свое, а пхатись до чужихъ, жалувати цента на народнй цѣли, а выдати его на піятику, або и запхати якому жидови, або полякови въ зубы — се въ очахъ многихъ рѣчи дрôбнй, маловажнй. А чому? бо они ще не пробудились, а сплять!

Братя Русины! На свобôдной землѣ не вôльно намъ спати, бо се тяжкій грѣхъ. Пробудѣмъ ся, та зачнѣмъ нове жите.

Нехай свято Воскресенія будить въ насъ веселôсть не лишь тому, що зъ нимъ оживае вся природа, що великій постъ скôнчивъ ся, що будемо могли пити та ѣсти що схочемъ, але въ дню тôмъ постановѣмъ собѣ воскреснути, отрясгись зъ нашихъ хибъ, щобы, коли дочекаемо другого Воскресенія — мы могли святковати не лишь воскресеніе Христа зъ гробу, але и воскресеніе американскои Руси зъ темноты, блудôвъ, байдужности.

Христосъ воскресъ! — Воистинну воскресъ!

Первого-жъ дня тыжня приходить Марія Магдалина въ ранцѣ, якъ ще було темно, до гробу и бачить, що каменя одвалено вôдъ гробу.

2. Бѣжить тодѣ, и приходить до Симеона Петра та другого ученика, котрого любивъ Исусъ, и каже имъ: Узято Господа зъ гробу, и не знаемо, де положено Его.

3. Выйшовъ тодѣ Петръ и другій ученикъ, и прійшли до гробу.

4. Бѣгли-жь обидва разомъ, и другій ученикъ побѣгъ скорѣщь Петра, и прійшовъ первый до гробу.

5. И нахилившись бачить, що лежить полотно, та не ввôйшовъ.

6. Приходить тодѣ Симеонъ Петръ слѣдомъ за нимъ, и ввôйшовъ у грôбъ, и видить, що лежить полотно,

7. а хустка, що була на головѣ Его, не зъ полотномъ лежала, а осторонь звита, на одному мѣсци.

8. Тодѣ жь увôйшовъ и другій ученикъ, що прійшовъ первый до гробу, и видѣвъ и вѣрувавъ.

Ев. св. Йоана. гол. 20.

ПИСАНКА.

У Суботу великодну
Усѣ шапы попискали,
Усѣ люде звыходжали.
Лишь Марусенька одная,
Якъ сироточка самая
У бедрумѣ близь вôконця
Блѣденькая проти сонця
Зъ жовтымъ воскомъ нарабляе,
На яечко накладае,
Такй слова промовляе:
»Писаночко, писаночко,
Писаночко, якъ цвѣточко!
Якъ-же тебе малювати,
Въ яку красу прибирати?
Змалюю тя на макъ пôльный,
Приберу тя въ стрôй весѣльный.
Прійде милый — буде знати,
Що намъ було першь шлюбъ взяти.
На червонôмъ поли зъ крови
Я змалюю чорнй брови,
Чорнй брови, яснй очи,
Що такъ свѣтять середъ ночи!
Якъ вôнъ прійде — то зôвяне,
Вѣрнôсть мою вôнъ спомяне!
А понисше ланцухъ срѣбный.
Щомъ му дала въ рôкъ тогôдный,
Намалюю кропочками,
А повяжу колѣчками.
На вершечку-жь на знакъ того,
Якъ терплю теперь вôдъ нього,
Хрестъ поставлю я высокій,
Най стоить тамъ одинокій!
А пôдъ хрестомъ сама ляжу
Свою ганьбу сорōмъ змажу«.
Тй слова промовляла,
Писаночку малювала,
Слезы дрôбнй упускала,
Миленького споминала.
А той милый — зрадникъ цѣлый,
Знавъ дѣвчину пôдходжати,
Знавъ дѣвчину пôдводжати.
Перше була дѣвчинонька,
Теперь злая годинонька:
Шпилечкою фарбы кладе,
Сама бѣдна безъ розрады,
Шпилькою поволи водить,
Жите свое изнаходить:
Доля була, горе буде,
Суды, суды, пересуды.

П. Т.

Якъ вôдбувають
въ Ню Йорку рускй дѣвчата свята Воскресенія Христового.

Вже три тыжднѣ впередъ рихтують ся нашй дѣвчата на рôчне свято Воскресенія Христового. Насамперед идуть они по сторахъ и выберають собѣ до вподобы рôжного ґатунку »стофъ« на одѣжь, зъ котримъ вôдтакъ идуть до швачки, котра умѣе найкрасше шити, розумѣе ся, до ихъ вподобы. Заки тое все припровадять до порядку и кожда зъ нихъ мае свою одѣжь якъ найкрасше ушиту одна передъ другою, уплыне богато часу, такъ що приходить вже и остатный тыждень. Въ тôмъ самôмъ часѣ идуть також майже всѣ дѣвчата до Jersey City, N. J., где вôдбувають свою рôчну сповѣдь. И такъ упоравшись зъ всѣмъ и во всѣмъ начинають поратись коло пасхи. Выбирають зъ помѣжь себе найрозумнѣйшу дѣвчину, а если мешкають у господаря то господиню, котрôй кожда зъ нихъ дае грошѣ на пасху и на иншй потрѣбнй на свята рѣчи. Тая найрозумнѣйша дѣвчина або господиня иде до стору и закупуе всѣ потрѣбнй рѣчи на свята для кождои дѣвчины осôбно. Накупивши всего досыта, зачинае печи пасхи и пасчата и готовити иншй рѣчи, якъ солонину и т. и. Другй дѣвчата прійшовши зъ роботы, заберають ся до писанокъ, малюють яйця; кожда зъ нихъ малюе до своей вподобы, пригваряючи собѣ при тôмъ после барвъ, котрыми малюють яйця, котрый хлопець красшій, червоный, чорнявый, бѣлый и т. и. Приготовивши все и склавши всьо разомъ на стôлъ, чекають на означеный день на священника, що прійшовши зъ дякомъ святить имъ пасху и желае веселыхъ святъ. Дочекавшись такъ неперпеливо великои недѣлѣ, засѣдають всѣ разомъ рано до стола а помолившись начинають ѣсти свяченину по порядку и звычаю краевôмъ. Попоѣвши собѣ до сыта убирають ся и идуть до церкви. Однй идуть до Джерзи Сити, другй до Бруклинъ, иншй до Йонкерсъ (залежить вôдъ сего, где котра зъ нихъ мае богато родины и знакомыхъ). По церкви идуть на свячене яйце до родины або до знакомыхъ. Цѣлкомъ инакше выглядае другій день святъ: ото приѣздять хлопцѣ въ вôдвидины до дѣвчатъ, а пожелавши имъ здоровля и щастя наберають до склянокъ воды и обливають ихъ. а неодной дѣвчинѣ добре налѣють воды за каркъ, смѣючись при тôмъ до розпуку. Не запють також и хлопцѣ свое, бо въ третый день святъ змовляють ся дѣвчата на нихъ и где тôлько можуть обливають ихъ водою ажь до сорочки. А перебувши такъ щасливо и весело свята, заберають ся знову до щоденнои працѣ.

Сем. Ядловскій.

Весняне свято.

Вôдъ непамятныхъ часôвъ обходили майже всѣ народы, свято весни. Въ той способъ выявляли они свою радôсть по причинѣ будячого ся на ново жития. Розумѣе ся, що свята тй мали сперту характеръ поганьскій; зъ заведенемъ христіянства однакъ они въ дечѣмъ змѣнились, та не загинули цѣлковито, а зôстали прилученй до найбôльшого христіянского весняного свята, то есть до Великодня. Въ той день у схôдной Галичинѣ збирають ся по Службѣ Божôй старй и молодй коло церковъ на забаву. Молодй бавлять ся. а старшй приглядають ся ихъ забавамъ — пригадують собѣ молодй лѣта.

Образки, котрй мѣстимо въ нынѣшнôмъ числѣ показують, якъ бавлять ся люде на Великдень въ однôмъ селѣ недалеко Коломыѣ, въ Галичинѣ. Образокъ на сѣй сторонѣ представляе забаву, що звесь »жукъ«. Она полягае на тôмъ, що дѣвчата стають рядомъ противъ себе, беруть ся за руки и спѣвають вôдповѣдну пѣсню — мѣжь тымъ якъ выбрана на се дѣвчинка ходить по ихъ рукахъ, гей бы по живôмъ мостѣ. И справдѣ вôнъ живый та безконечный, бо скоро дѣвчина, що грае ролю жука або жучка, перейде черезъ руки однои пары дѣвчатъ, то они сейчасъ бѣжуть, стають на передѣ, беруть ся за руки и въ сей способъ продовжають мôстъ. Черезъ се неразъ жукъ перейде и кôлька разôвъ довкола церкви по рукахъ своихъ товаришокъ.

Образки на сторонѣ 5-ôй показують дѣтей якъ пôсля свого смаку писанки пишуть. »Обороги«, якй ставлять парубки, ставши однй другимъ на рамена, »лозы«, спеціяльну забаву молодыхъ хлопцѣвъ, що вымагае досыть великои зручности, и дѣвчата, якъ ходить вколо спѣваючи »гагôлокъ*).

Тымчасомъ, коли такй забавы идуть коло церкви, дзвоны на дзвôнници не утихають, бо всегда знайдуть ся люде, охочй доступити тои »великои« чести, яка черезъ цѣлый рôкъ припадае въ удѣлѣ лишь одному паламареви-дзвôнникови.....

Забавы идуть дуже живо, особливо першого дня святъ, бо въ той день »не годить ся« ити до никого въ гостину; другого и третого дня людей коло церкви збираесь все менче и менче; бо однй гостять ся, другй водпочивають, щобы по святахъ взятись на ново до щоденнои працѣ.

Такъ обходять Великдень Русины у всхôдной Галичинѣ, мѣжь тымъ якъ Лемки тихъ забавъ не знають. Ба и у всхôдной Галичинѣ зачинають они переводитись, а на ихъ мѣсце выступае глупе »екзецироване«, яке выслуженй вояки приносять до нашихъ сѣлъ вразъ зъ поломаною польско нѣмецко-рускою мовою, венеричными хоробами та другими здобутками культуры...

*) Такъ зовуть ся сô пѣсни.

Переглядъ тыжденевый.

Въ Октобрѣ сего року мае вôдбутись въ City of Mexico конференція представителѣвъ всѣхъ американскихъ державъ. Значѣне и цѣль сеи конференціи мае бути щось въ родѣ сего, якъ европейскои конференціи, що вôдбулась въ Гадзѣ.

Сполученй Державы готовй замѣшатись въ вôйну зъ маленькою полудневоамериканскою републикою Венезуелею зъ причины 2-хъ ривалізуючихъ американскихъ компаній, що занимають ся експльоатованемъ асфальту. Одна компанія хоче, щобы ихъ спôръ порѣшили венезуельскй суды, друга твердить, що лишь американскй суды мають право про се рѣшити. Містеръ Лумисъ, що тримавъ сильно сторону однои компаніи зôставъ вôдкликаный до Вашинґтону.

Аґвінальдо принявъ горожаньство американске, але Американцѣ ему не дуже довѣряють, та не знають що зъ нимъ зробити. Деякй радять пустити его на волю, другй повѣсити, а оденъ патріотъ зъ Огайо написавъ листъ до Микинлея, що найлѣпше буде, если въ очахъ 5.000 людей 12 кавалеристôвъ зарубають Аґвінальда шаблями, та грозить, що если такъ не станесь, то вôнъ при слѣдуючихъ выборахъ буде голосувати за демократичною партіею... Ще иншій чоловѣкъ хоче заплатити правительству $50.000.00 за выпозичене Аґвінальда на 100 день, въ протягу котрыхъ тойже мусѣвъ бы выголосити 100 лекцій. — На Филипинахъ выкрыто великй злодѣйства тыхъ, що доставляли поживы для войска.

Кубанцѣ ще не рѣшили, приняти, чи не приняти условія Спол. Державъ. Здае ся, ждуть, поки збере ся новый конґресъ.

Въ Хинахъ справы стоять на мѣсци, бо завдяки внутрѣшнымъ непорядкамъ, Росія не може теперь дуже »шторцуватись«. Въ провінціи Che-Kiang урядники хинскй заплатили добровольно безъ всякого напору зô стороны союзникôвъ, вôдшкодоване потерпѣвшимъ, пôдчасъ забуренъ, христіянамъ.

Єзуиты — а черезъ нихъ и цѣлый католицизмъ поносять въ полудневôй Европѣ оденъ ударъ за другимъ. Ще не потахла анти клерикальна вражда въ Италіи, ще не перегомонѣли голосы обуреня въ Ишпаніи и Портуґаліи, а вже Франція рѣшилась задати єзуитскимъ змаганямъ смертельну рану. Приготовляла ся она до сего вôдъ двохъ лѣтъ (т. е. вôдъ часу утвореня кабінету Вальдекъ Руссо) не дала ся застрашити нѣчимъ и 26. марця с. р. допяла свого. Въ палатѣ депутованыхъ ухвалено того дня 318 голосами противъ 337, чотырнайцятый а познѣйше 15-ый параґрафъ уставы конґреґаційнои о стоваришенахъ. Сею ухвалою забороняе ся реліґійнымъ конґреґаціямъ монахамъ и монахинямъ занимати ся выхованемъ дѣтей и молодѣжи во всѣхъ школахъ, ограничае ся самоволю єзуитôвъ, а правительству дае ся велику власть надъ всякими реліґійными товариствами и чинами. Вôдъ теперь буде правительство звертати на нихъ бачну увагу, контролювати, вникати въ ихъ интересы, а такожь може розвязати и сконфіскувати належаче до нихъ майно. Є се дуже великій ударъ для езуитôвъ, тымъ бôльшій, що до теперь становили они орґанізацію въ орґанізаціи, державу въ державѣ, мали цѣлкомъ осôбнй права и майже не узнавали свѣтскои власти. Вôдъ теперь змѣняе ся все: право кладе ихъ на рôвни зъ прочими горожанами, а въ додатку вôддае пôдъ надзôръ державныхъ урядникôвъ. До такого кроку спонукала Французôвъ ся обставина, що монахи суть розсадниками назадництва, ворогують на републику, проклинають революцію, а въ школахъ и при кождôй нагодѣ впоюють въ людскй серця змаганя монархічнй. Наколи ще взяти пôдъ розвагу величезнй капіталы нагромадженй въ ихъ рукахъ, при помочи котрыхъ вызыскують всѣхъ немилосердно, то така ухвала покаже ся зовсѣмъ оправданою.

Также вѣсти, котрй надходять зъ Италіи, Ишпаніи и Портуґаліи кажуть намъ здогадувати ся, що и тамъ зайдуть змѣны въ некорысть клерикальнои партіи. Ряды въ тыхъ трехъ державахъ суть справдѣ въ рукахъ консерватистôвъ, котрй сприяють той партіи, однакъ пôдъ натискомъ загалу мусять и они уступити.

Зôстали довжнй колька міліонôвъ злр., що поошукували на убогôмъ населеню краю, тай дерли зъ него ажь послѣдну — сему шкôру...

Въ Росіи арештовано до сего часу понадъ 1560 революціоністôвъ, але мимо того рухъ революційный ширить ся дальше. Въ усѣхъ великихъ мѣстахъ приходить зъ тои причины до проливу крови, студенты всѣхъ університетôвъ и высшихъ закладôвъ науковыхъ перестали ходити на выклады, а правительство починае имъ робити деякй уступства. Єго лякае, щобы и вôйско не заразило ся тыми идеями, бо многй молодй офіцеры симпатизують всюды зô студентами. Ходить также чутка, що пôдъ царскою палатою бувъ подложеный динамітъ, що всѣ міністры достали вôдъ революціоністôвъ листы зъ засудомъ смерти и що навѣть до самого царя стрѣлявъ зъ револьверу офіцеръ прибочнои ґвардіи.

Буры, котрй такъ хоробро бьють ся въ полудневôй Африцѣ за свободу, можуть нынѣ смѣло похвалити ся симпатіею цѣлого свѣта (розумѣесь зъ выняткомъ пануючихъ клясъ и рядôвъ). Міністеръ анґлійскихъ кольоній Шамберлейнъ дôставъ 1. с. м. упомнене вôдъ союза нѣмецкихъ, французкихъ, російскихъ и италійскихъ купцѣвъ, що наколи Бурамъ не буде запевнена незалежнôсть и воля, такъ они зачнуть систематично бойкотувати всѣ анґлійскй товары и цѣлу продукцію.

МИКОЛА II., ЦАРЬ РОСІЙСКІЙ.

Кажуть що вôнъ зрече ся трону, если жена породить ему 4-ту зъ ряду дочку, а не сына.

Въ політичнôмъ житю Австріи не много зайшло змѣнъ. Грубо переплаченй Чехи и Нѣмцѣ (кривдою другихъ народностей), заховували ся дуже чемно, обструкція перелетѣла немовь чорна хмара по небезводѣ и взявши на себе постать всемогучихъ грошей розплылась, а за нею розъѣхали ся и послы, щобы попастись свяченымъ яйцемъ... Однакъ національна борба не затихла тамъ вразъ зъ обструкціею въ парляментѣ. Она выбухае вôдъ часу до часу пôдъ назвою анти-австрійскихъ демонстранцій по цѣлôй державѣ. Такъ було не давно въ кôлькохъ мѣсцевостяхъ Чехіи, въ Австріи горѣшнôй, въ Тріестѣ и дня 6. с. м. въ полудневôмъ Тыролю, де взбуренй Италійцѣ мали навѣть знищити палату ґубернатора.

А Галичину обкрадае дальше польска шляхта. Симъ разомъ вôдкрыли значнй мальверзаціи въ львôвскôмъ маґістратѣ. Якійсь шляхтичь Новицкій здефраудувавъ тамъ кôлькадесять тысячь злр., а въ додатку показало ся, що вôдъ радныхъ и виднывовыхъ особъ въ мѣстѣ зъ засады не стягано податку вôдъ многихъ лѣтъ. Тй панове

Зъ поля битвы доносять, що за послѣдныхъ кôлька мѣсяцѣвъ дôсталось 1300 Бурôвъ до неволѣ и що сими днями зведено лишь кôлька незначныхъ битвъ. Въ полудневo—всхôднôмъ Трансвалю впала Анґл. до рукъ одна бурска канона и кôлька тысячь штукъ худобы, а въ кольоніи Кейпъ заняло 100 Бурôвъ вôддѣлъ Анґлійцѣвъ, зложеный зô 130 людей. Трансвальскій президентъ Круґеръ, котрый приѣхавъ на кôлька днѣвъ до Парижа, заявивъ, що 6. с. м. ґен. Бота злучивъ ся зъ ґен. Деветъ и числять теперь разомъ 13 тысячь вôйска, готового на все. Спôльными силами почали они наступати на анґ. ґен. Френча, котрый змушеный утѣкати передъ ними.

НОВИНКИ.

Отвертый листъ до моихъ приятелѣвъ!?

Ansonia, Conn., April 4, 1901.

Комусь сподобалось розпустити и ширити вѣсть, що наче-бъ то я допустивъ ся якогось дуже поганого дѣла! Якась морально упавша людина навѣть мала ѣздити ажь до Ню Йорку, щобы дôйти правды, але до Ансонiѣ не могла приѣхати, бо — видко — що въ нюйоркскôмъ морю житейского мотлоху можна скорше знайти правду, якъ въ малôмъ мѣсточку. Навѣть якйсь пôдписы збирано по Ню Йорку! Але найбôльша ганьба, що въ тôмъ мачають руки деякй духовники — тй нѣбы моралізаторы и проповѣдники Христовои науки. То-жь отсимъ взываю всѣхъ васъ, мои приятелѣ, выступѣть отверто, скажѣть передъ свѣтомъ не тôлько се одно погане мое дѣло, о котрôмъ знаете, але всѣ мои поганй вчинки и то зъ цѣлого мого житя! На те даю вамъ позволене, а побачите правду! Въ такій пôдлый спосôбъ, якъ зачалисте, правды не знайдете! То жь вылазѣть на свѣтло денне вы всѣ: плюсквы, блощицѣ, жабы, хробы и вся погань пôдземна, що боитесь свѣтла сонця! Я вамъ допоможу въ вôдшуканю правды.

До побаченя,

О. Ант. Бончевскій.

— **Вдовець,** котрый звавъ ся Маркиль Войчакъ, бувъ рôльникомъ, мавъ 88 лѣтъ и 139 потомкôвъ, женивъ ся недавно зъ 18-лѣтною дѣвчиною, въ Ґрохоліцохъ (Росія). На его весѣлю було нѣ больше, нѣ менше лишь 11 дѣтей, 63 внукôвъ, 38 правнукôвъ и 4 праправнукôвъ. Панъ молодый бувъ дуже радый и веселый въ часѣ весѣля, але третого дня по шлюбѣ. посмутнѣвъ, захорувавъ и померъ. Привезеный лѣкаръ сконстатувавъ, що старôсть и вычерпане силъ були причиною смерти, а молода бабуня не знала що робити — тѣшити ся зъ того, чи плакати...

— **Віце**-президентъ галицкои рады шкôльнои Бобжиньскій, знаный русиноѣдъ и реформаторъ шкôлъ въ напрямѣ скрайного назадництва, уступае зъ дотеперѣшного становища. Мали его склонити до сего голосы людей, котрымъ ще лежить на серцю добро нещасного краю.

— **Сего** лѣта мають вôдбутись пôдъ Ню Йоркомъ величезнй маневры фльоты Спол. Державъ. Захотѣлось американскимъ верховодамъ забавитись на спосôбъ европейскій, заки народъ не прозрѣвъ, хотяй се буде стояти величезнй сумы.

— **Кораблемъ** „Rhein“, котрый дня 6. с. м. приплывъ зъ Бременъ до Ню Йорку, приѣхало 2502 еміґрантôвъ. Є то найбôльше число еміґрантôвъ, яке лишь коли небудь приѣхало однымъ кораблемъ до Америки.

— **Новй** копальнѣ угля будуть въ короткôвъ часѣ отворенй коло Perriopolis, Pa.

— **Розпаленымъ** металемъ въ фабрицѣ Edgar & Tompson въ Питсбурґъ, Па. зôстали тяжко поранений 5 робôтникôвъ. Знаходить ся мѣжь ними и оденъ Русинъ, Г. Козакъ, котрый въ наслѣдокъ тяжкихъ ранъ померъ на другій день.

— **Страшного** дѣла зô злости допустила ся Mi Велшь въ Syracuse, N. Y. Посварила ся она зъ своимъ чоловѣкомъ о якусь дрôбницю, але той, якъ всѣ розважнй люде, нѣчого собѣ неробивъ зъ еи сварки — взявъ капелюхъ и забравъ ся зъ дому. Тогды завзята баба, не маючи на кимъ помстити ся, обôляла себе нафтою, запалила и наче жива походня вылетѣла на улицю. Позбѣгали ся сусѣды, щобы еи ратувати, та не помогли вже нѣчого: злôсниця такъ попекла ся, що въ годину по тôмъ Богу духа вôддала.

— **Помимо** строгихъ уставъ противъ лихвы, нищить она тысячѣ нашихъ селянъ вô всѣхъ сторонахъ Галичины. Отъ и недавно засудивъ перемыскій судъ жида-лихвара Юку Гохъ зъ Новосѣлокъ, яворôвского повѣту на рôкъ вязницѣ и 2000 коронъ вôдшкодованя. Удоводнено ему 39 выпадкôвъ лихвы и то ще якои? — Вôдъ сотки позиченыхъ грошей казавъ собѣ платити 140 проц....

— **Майнеры** зъ питсбурского дистрикту ухвалили, що каждый зъ нихъ мае жертвувати 1 доляръ на майнерôвъ въ Irwin, Pa., котрй суть покривдженй компаніею и загадують страйкувати.

— **Желѣзнй** фабрики въ Питсбурґъ, Па. и околици, що недавно злучили ся въ оденъ тростъ, дають теперь роботу 50 тысячь робôтникамъ. Не входять въ сей рахунокъ урядники и писарѣ, бо тыхъ е также кôлька тысячь. Незабавки мають ще побудувати ся новй фабрики въ Etna, Wilmerding и Monessen, Pa., въ котрыхъ мае достати працю 6500 людей.

— **Много** лѣсôвъ погорѣло коло мѣсточка Hammonton, N. J. Пожаръ ширивъ ся черезъ 4 дни, знищивъ кôлька фармъ, що були порозкиданй по лѣсахъ, а также и кôлька осôбъ стратило жите.

— **Рôдъ** дуже пажерливыхъ червакôвъ появивъ ся въ бразилійскôй провінціи Ceara и робить поселенцямъ множество шкоды. Гусельницѣ тй появляють ся періодично въ дуже великôмъ числѣ и зъѣдають засѣвы, ярину, листъ на деревахъ, а навѣть траву по сѣножатяхъ и толокахъ. Где они перейдуть, тамъ лишае ся лишь гола земля.

— **Свою** матѣръ и брата забивъ Иванъ Ґуликъ (певно Русинъ або Словакъ) въ Клайнсъ Ґровъ, коло Sunbury, Pa. Убійникъ десь згубивъ ся, а поліція шукае за нимъ вôдъ кôлькохъ днѣвъ.

GENERAL LOUIS BOTHA.

Є се головный комендантъ бурского войска, що вразъ зъ Деветомъ майже чуда доказуе въ борбѣ зъ анґлійскою величезною арміею.

— **Пятеро** дѣтей покусавъ скаженый песъ передъ двома мѣсяцями въ Shamokin, Pa. и недавно одно зъ нихъ, 10-лѣтный Гр. Гуверъ, померло. Хлопчина дôставъ передъ смертію такъ сильного нападу скаженины, що лишь зъ трудомъ вспѣло его втримати чотырохъ сильныхъ хлопôвъ. Родичѣ прочихъ покусаныхъ дѣтей въ розпуцѣ, бо боять ся, щобы и ихъ дѣтей не стрѣнула така сама доля.

— **Иначе** сухе листе розносить по всѣхъ усюдинахъ осѣнный вѣтеръ, такъ лиха доля и нашь народъ розгоняе свѣтами. Пока зуєсь именно, що живуть они теперь не лишь на Кавказѣ, въ Сп. Державахъ, Канадѣ, Бразиліи, на Гавайскихъ островахъ, але навѣть въ Македоніи и въ Малôй Азіи. Пôсля справозданя инспектора болгарскихъ шкôлъ живе въ Македоніи 4000 Русинôвъ, заховуючи старанно свою мову, звычаѣ и т. и.

— **Величезна** скала обôрвала ся надъ рѣкою Фрейсеръ въ Британь Коломбіи и знищила цѣлу оселю, що складала ся зъ 3 мешкальныхъ домôвъ и будынкôвъ господарскихъ. Девятеро людей и до 35 штукъ худобы, котра тамъ тогдѣ находили ся, згинули также.

— **Трясене** землѣ навѣстило ту частину Турціи, де лежить мѣсто Царгородъ або Константинополь. Турки якъ разъ того дня обходили свято Байрану, мѣсто було святочно прибране, а султанъ сидѣвъ въ троновôй сали и приймавъ на авдіенціи найвыжшихъ урядникôвъ державы. Въ тôмъ роздавъ ся пôдземный гукъ, затрясъ ся цѣлый будынокъ и почало обсыпати ся ваппно зô стѣнъ. Въ сали повставъ величезный переполохъ (найбôльше на ґалеріи), всѣ стали тиснути ся до дверей, а навѣть и султанъ перестрашивъ ся немало, бо гадавъ, що пôдъ будынокъ пôдложено динамітъ. Скоро однакъ порозумѣли що стало ся, султанъ казавъ докôнчити перервану церемонію и все успокоилось.

— **Невыслѣдженй** злочинцѣ обрабували банкъ передъ кôлькома днями въ Сомерсетъ, О. Було ихъ 7 и въ часѣ, коли однй розбивали касу, другй стояли зъ ручницями передъ будынкомъ, зтримуючи и змушуючи кождого прохожого до мовчаня. Розбишаки забрали $5000 срѣбломъ, але видно опѣшили ся, бо лишили въ тôй самôй касѣ $5000 въ золотѣ и $30.000 паперами, що були передѣленй лишь тоненькою стѣною.

— **Нѣ** одна держава въ свѣтѣ не може похвалити ся такъ великими припасами готового гроша, якъ Сполуч. Державы. Дня 28. м. м. оголосила головна контрольна комісія, що въ федеральнôй державнôй касѣ въ Вашинґтонѣ знаходить ся 595 міліонôвъ долярôвъ.

Дописи.

Зъ Stuartburn, Man., Канада.

Якъ рускій народъ зôйшовъ на остатну нужду въ Галичинѣ та Буковинѣ, то зъ бѣдноты мусѣвъ еміґрувати за море; бѣдни еміґровали черезъ недостатокъ, а где-кій заможнй, котрй еще могли утримати ся еміґрували зъ нетерпеливости, бо не могли вытримати гоненія, переслѣдованя, несправедливости панôвъ, жидôвъ и ихъ хрунѣвъ-лизунôвъ, продай-душôвъ. Та спродавали маєтки, теряли за що могли й утѣкали, вырывались зъ той паутины та иржѣ, яка ихъ присѣдала и утѣкали за море, йшли на слѣпо, не знали на що тамъ идуть. Увѣряли на письма аґентôвъ, котрй писали имъ, що въ Канадѣ на вербахъ грушки родять ся, якъ то Карльсберґъ и теперь сыпле по Галичинѣ та Буковинѣ листами. Отже року 1900, котрй йшли на Карльсберґа, то кождому дававъ по купѣ листôвъ друкованыхъ и казавъ, щобы посылали до краю до другихъ, котрыхъ знають, щобы тыхъ заохотити до Канады и справляти на его перевозъ. Отже тыхъ листôвъ принесли много до Канады рускй еміґранты и зъ тыхъ листôвъ посылаю оденъ до редакціи »Свободы« и прошу его надруковати, нехай читають читателѣ »Свободы«, та нехай глядають того добра въ Канадѣ, що въ тôмъ листѣ есть, якъ то »Любезный братъ во Христѣ« пише изъ Плезентъ Гому черезъ Карльсберґа*). Перше фальшовство чому на тôмъ листѣ нема мѣсяця и року коли вôнъ писаный и друкованый. Може еще друкованый, якъ баба дѣвковъ була, а не коли вже баба постарѣла ся; то може передъ 15 або 10 роками то было въ Канадѣ, але нынѣ того нема. Где то есть, щобы давали жѣнкамъ фармы въ Канадѣ, коли не дуже дають и чоловѣкамъ. Много есть безъ фармôвъ сидять по комôрнôмъ и крутять ся за фармами.

А где той заробокъ 2 доляры на день лѣтомъ, а зимою доляра може заробити? Таже теперь лѣтомъ въ жнива нѣгде нема 2 дол. въ цѣлôй Канадѣ, а зимою робивъ бы и за 50 центôвъ. А где есть мѣшокъ муки за доляра? Тажь пôвтора доляра пôдла мука зъ ґрису, яку нашй люде купують, то не мѣшокъ, але торба галицка. Неоденъ читае таку дурницю въ старôмъ краю, въ Галичинѣ, та собѣ мыслить, що то мѣшокъ такій якъ въ Галичинѣ, рускій, на 100 кільо. А где теперь можь вола купити за 30 дол., коли теперь за добру пару воловъ треба дати 130 або больше, малй бычки 70—80 дол., а добра корова 35 й 40 долярôвъ? А сѣна рускій чоловѣкъ, якъ на своѣй фармѣ не мае, нѣгде не укосить, бо где есть на шкôльныхъ секціяхъ, на компанѣйныхъ, то все Анґлики въ свои руки беруть. Минувшого лѣта, 1900, въ Стюартборнъ рускй люде ходили по 20-30 миль косити та дали имъ косити; неоденъ косивъ кôлька день, та дармо. Выѣхали Анґлики, где що вкосили рускй люде, то Анґлики брали то вкошене сѣно на фѣры а решту докошували, а рускихъ людей наганяли. „Ґоанъ", каже Анґликъ, я купивъ то сѣно. И що зробить рускій чоловѣкъ зъ Анґликомъ? Ой богато брехнѣ пишуть зъ Канады! Були въ Галичинѣ такй, що продавали рускій народъ, продавали свои голосы за склянку пива, за ковбасу, та выбирали польскихъ панôвъ на пословъ, котрй силяли тяжке ярмо на шию рускому народови и прійшли такй до Канады та лакомить ся на пару долярôвъ, що ему аґентъ вткнувъ, та пише брехню черезъ аґентôвъ друкованй листы. Видѣвъ я на власнй свои очи, якъ то пару людей дôкôлька долярôвъ що своевъ писаниновъ покликали кôлька родинъ на тыхъ аґентôвъ Та не кождому смакуе Канада, бѣда тамъ въ старôмъ краю, кажуть, але лѣпше не буде и въ Канадѣ Русинамъ на пустôй земли та на лѣтныхъ приморозкахъ. Много потерали тамъ, красній ґрунта, огороды зъ красными садами, овочами, та пасѣки и млыны.

Неоденъ живъ собѣ тамъ зъ пасѣки, торгувавъ грошей за медокъ, за овочѣ, зъ млына, а прійшовъ до Канады та дôставъ фарму таку, що 2 морґôвъ не мае чистои землѣ, лишь камѣне та пѣсокъ. Та пôшовъ зъ галицкои бѣды, надѣявъ ся гаразду въ Канадѣ, а тутъ Анґлики лѣпше заграють Русинови, якъ въ Галичинѣ польскй паны та жиды. Видимо добре, якй то Анґлики милосерднй, богато лучшй якъ галицкй паны та жиды. Податки вже вложили рôвнй зъ Анґликами, бо зъ свои фармы Анґликъ мае пару тысячь бушлѣвъ пшеницѣ, а Русинъ не мае одного акра ораного и нема що орати, бо камѣне.

Иванъ Савчукъ

*) Оригиналъ сего листу друкованый на одной сторонѣ польскою, на другой рускою мовою латиньскими черенками нижше подаемо. — Ред.

Любезние братя въ Христе !

По невозможности на сотки писемъ осôбно кождому вôдповѣсти, задоволѣть ся прошу нынѣшнымъ друкованымъ. Постараюсь вамъ всевозможне въ короткости представити, абысте знали не тôлько що то за край Канада, где анґельска королева владѣе, але черезъ кого именно тамтуда ся переправляти, бо то не все едно и не дурниця така свѣтова подорожь. И такъ:

Каждому мущинѣ и жѣнцѣ уконьчившому 18 лѣтъ вѣка дають даромь по 113 нашихъ морґôвъ поля (чорнои писковатои урожайнои землѣ) на вѣчность, а тôлько инжынѣру за помѣрне платить ся 10 дол. Податъ вôдъ того ажь по 3 лѣтахъ 5½ дол. въ рôкъ. Тутъ е лѣса, пасовиска, здорова вода для худобы, котра зъ причепленымъ дзвôнкомъ сама пасе ся и до дому сама вертае. Хто дôстане фарму безъ лѣса, то зъ рядового лѣса мае за 60 ґрейцарôвъ досыть дровъ на цѣлый рôкъ. Можна тутъ все сѣяти, дробу и свиней держати кôльки ся схоче, рыбу де хочешь лови и полюй, (звѣрины разной и ягôдъ тутъ богато). Ту свѣтъ великій, простороный (въ Канаду влѣзе якихъ 40 Галичинъ), не такъ якъ у насъ еденъ на другимъ седитъ, ту еденъ вôдъ другого на ¼ милѣ вôдаленый. Тутъ нема жадныхъ шарваркôвъ, здерствъ, дурниць, кождый для себе и на себе робитъ, кождый рôвный, нима пана и хлопа, нима слугôвъ, а тôльки робôтники знаючи на що працюютъ. Тутъ ся не шанкуе, навѣть въ судѣ и въ урядѣ, нѣкого въ руки не цѣлуе, бо ся смѣютъ зъ того. Добрый, парôбокъ зарабляе тутъ въ рôкъ зол. 300 найменьше зъ харчомъ и квартирою, роденни наймитъ лѣтомъ 2, зимою 1-го дол. Пiднебе тутъ подôбне до нашого; хоть холодно, але сухо и дуже здорово, а въ теплой одежи ту нѣхто не замерзне. Лѣта теплы вôдъ Апреля до Октября. Дождже части, а въ 3 мѣсяцѣ пôсля сѣйбы можна вже жати. Въ земли находить ся золото, серебро, мѣдь, оловъ, нафта и уголь.

Вôлъ коштуе 30 дол... якого въ насъ за 200 зол. не дôстане, корову купишь за 20 дол., мишокъ пытл. муки за доляра. Сѣна можна [illegible] хоче, а дровъ тутъ не купити. До войска тутъ не беруть. А хто мае великй дѣти и капиталъ, назбивае паньски мастокъ! Тутъ е фармарѣ богачѣ маючи по тисячу штукъ худобы, овець и безрогôвъ, але тутъ треба працьовати, бо дармоѣдôвъ тутъ нима. Ту е вôльнôсть, закладай собѣ школу, храмъ, нѣхто не возпреще, а забагло ся кому въ теплѣйшій край до Сполученыхъ Державъ, безъ пасу зъ Богомъ Парасю, нѣхто тебе незадержитъ. Хто ѣде нехай забирае зъ собою обувъ, одежу, шматя якъ найбôльше, разного насѣня, кукурудзы, сѣмя, фасолѣ и прочія. Лешень прошу не вѣрте тымъ, що людей страхають Канадою и зле о неи говорять: а вѣрте мэнѣ, котрый вже кôлька лѣтъ тутъ живе и всьому придививъ ся зъ близька. Бо я вамъ во всѣмъ взглядѣ истину правду кажу якъ Богъ на небѣ, бо я добро а не зло нашого люда желаю. Тутъ въ будный день люде лѣпше жіють якъ въ Галичинѣ въ святки.

А теперь пытане важне черезъ кого ѣхати? Коротко скажу: Зъ многихъ причинъ радю вамъ ѣхати на Роттердамъ и то лешень черезъ Б. Карльсберґа, такъ якъ тамъ найдешевше и найсумлѣннѣйше, бо немогучимъ ѣхати вертае завдатокъ чого другй не роблять; грошѣ уцтиво мѣняе, а краянъ нашъ І. Кшиштофчикъ, якъ довго вôнъ тамъ позостане, нѣкому криґды не дасть зробити, добре ся зъ каждымъ обôйде, и що кому потрѣбно, въ письмѣ и словѣ добре вытовмачитъ и порадить якъ нѣхто другій, а що зможе, певно кождому облегчить. Черезъ енчихъ не радю ѣхати, будете ся каяти и жаловати, такъ якъ я то на собѣ дôзнавъ. Нимае вонъ тоже жадныхъ зґоникôвъ и факторôвъ, такъ якъ другй, котрй ихъ коштомъ путника оплачують, а находящихъ ся часто среди еміґрантôвъ.

Важновъ обстановковъ е ще и то, що до Роттердаму на терминъ якъ на безголове спѣшити ся непотрѣбно, бо кораблѣ 2 разы въ тыждень зводтамъ вôдходять въ Канаду, а то не токмо лѣтомъ, якъ зъ Гамбурґа разъ лѣбо 2 разы въ мѣсяць, але цѣлый круглый рôкъ и на Новый Йоркъ ѣхати непотрѣбно, черезъ що перевозъ тôлько о якихъ зол. 25 найменьче ся побôльшае; а вже черезъ Бременъ повсе не путь, бо Бременъ нимае прямого сполученя зъ Канадою. А харчь на тыхъ корабляхъ о цѣле небо лѣпшій якъ на енчихъ; печенои картофлой тôльки не кормлять, а въ сухарѣ на на пароходъ запасати ся непотрѣбно Перестерегаю однако передъ Удиновъ, Ґенуовъ, Италіовъ, бо тамъ ся дуже збыткуютъ надъ людми, до крови бютъ, харчъ дуже поганый и цѣлыми недѣлями по морѣ плавати потрѣбно. Хтобы хотѣвъ знати що яку подробнôсть, нехай запытуе мене, а я заразъ вôдповѣмъ. Письмо нынѣйше для выгоды нашихъ братôвъ селянъ розширати прошу. Поздоровляю васъ искренно жичливый вамъ землякъ,

Б. Цѣхоцкій,
P. O. Pleasant Home, Manitoba, Canada.

Woonsocket, R. I., 1. Апреля, 1901.

Довгй лѣта спали тутешнй и доколичнй Русины. Доперва дня 22. марця б. р. мы пробудились и въ присутности о. Ник. Пôдгорецкого зъ Джерзи Сити, Н. Дж. основалисмо братство им. св. Ар. Михаила. Вписали ся слѣдуючй: Я. Мостецкій, В. Бардачевскій, К. Фуртакъ, Гр. Ильчишинъ, С. Виваль, П. Фундиґа, М. Свѣрскій, А. Свѣрскій, В. Вальковъ, М. Пригода, Я Юрчишинъ, М. Кокольскій, С. Сулима. И. Шкверъ, С. Беричъ, И. Романовичъ, П. Чефатъ, Ф. Голютякъ, П. Кисекъ, М. Дячокъ, А. Мостецкій, Д. Сасъ, М. Головачъ, И. Шеремета, А. Гардонѣкъ, Ф. Перешлюга, С. Клеванъ, А. Совецкій, В. Луковъ.

Ухвалено въ разѣ слабости запомогу по $6.00 на тыждень, а щобы забезпечити ся на случай смерти, то цѣле братство рѣшило приступити до »Р. Н. Союза«. Ухвалено запренумеровати ґазету »Свобобу«.

Выбрано слѣдуючій урядъ: Я. Мостецкій предс., И. Юрчишинъ, заст. предс., В. Валько секр., К. Фуртакъ касіеръ, М. Головачь и И. Шеремета контрольоры; А. Гардонѣкъ и И. Дячокъ надзирателѣ хорыхъ въ Вонсакетъ, М. Свѣрскій и М. Кокольскій надз хорыхъ въ Манвіллъ, В. Бардачевскій дверникъ и ґазда.

Членъ.

Зъ Winnipeg, Man., Канада.

Въ роцѣ 1900 прибуло Русинôвъ зъ Галичины и Буковины повне число 7000, котрй розмѣстились по осадахъ потвореныхъ вôдъ року 1896. Поневже дуже малый процентъ Полякôвъ приѣздить, проте не числю ихъ осôбно, а тôлько скажу загально, що мѣжь 30.000 прибувшими зъ Галичины и Буковины Славянами. Полякôвъ буде пять процентъ. Рôкъ минувшій не конче бувъ добрый для новоприбувшихъ; посуха перепкодила урожаеви, а черезъ те заробокъ бувъ плохшій чимъ минувшихъ лѣтъ и се дало поводъ, що кôлька сотъ прибувшихъ послѣдного и минувшихъ лѣтъ безъ родинъ, повертало ся до рôдного

SIGNOR GUGLIELMO MARCONI.

Є се Италіянець, що вынайшовъ спосôбъ телеґрафованя безъ дротôвъ. Послѣдными часами приѣхавъ вôнъ до Америки, щобы робити дальшй дослѣды въ тôмъ напрямѣ.

краю, и що, думаю, буде поводомъ приѣзду въ симъ роцѣ меншого числа. Народъ освоивъ ся уже въ Канадѣ и повиненъ самъ зважити чи и кого му кликати до себе зъ рôдного краю. Я буду завсе стояти на симъ, що кождый, котрый пише до рôдного краю, нехай добре застановить ся, чи кликати, чи нѣ. Не треба по злобѣ, але по власному сумлѣню поступати и завсе думати, що лише другому буду того жичити чого собѣ хочу. Думаю, що дуже добре казати, абы напередъ приѣздили безъ родины. Кому тутъ сподобаесь, родину спровадить, кому нѣ, верне ся назадъ до краю. Невроджай послѣдного року, думаю, троха повстримае еміґрацію такъ, що десь коло 5 тысячь прибуде сего року. Въ першихъ трохъ мѣсяцяхъ майже нѣхто не приѣхавъ, а першій бôльшій транспортъ опускае Европу 10. цвѣтня 1901 зъ нашими еміґрантами.

К. Ґеникъ

Кумъ Грыць и Василь.

Гр. — Дай Боже сто долярôвъ!

Вас.: — Дай Боже, але лишь менѣ, бо я два тыжднѣ ковыривъ въ лôжку, нѣчо не робивъ и доперва нынѣ вставъ зъ него.

Гр.: — Ну, ну, якось оно буде! Найважнѣйша подѣя е ся, що вы вже встали, а буде здоровле будуть и грошѣ. Въ цѣлôй Америцѣ робота ажь кипить, великого угльового страйку вже не буде, буде ся множество новыхъ фабрыкъ, вышукують новй поклады угля и люденькове зачнуть пригорщами горнути доляры... Лишь терпеливость...

Вас.: — Чекай псе заки кобыла здохне, а ту надходять Великоднй свята, всѣ мои ощадности розкотили ся и не буде навѣть за що купити бѣдного яйця.

Гр. — Що тамъ яйце, кобы ковбаса и печене порося було... Безъ яйця обôйде ся.

Вас.: — Може бути и порося, наколи якій міліонеръ змилосердить ся надъ моимъ убожествомъ и подаруе кôлькадесять долярôвъ.

Гр.: — О що до сего, то певно нѣ! Міліонеры не мають серця, не бачуть людского горя и не знають милосердія.

Вас.: — Чому нѣ? — противно, я гадаю, що мѣжь ними трафляють ся великй філянтропы и добродѣѣ робôтникôвъ.

Гр.: — »Помилуй насъ Господи помилуй насъ, всякого бо отвѣта недоумѣюще«... Вдарте ся теперь въ груди кумоньку: тажь то гіены, то нашй каты, не добродѣѣ!

Вас.: — Лишь вы не зачинайте по дякôвски, якъ той редакторъ вôдъ »Вѣстника«, бо я не дамъ збити ся. Погляньте на Андрея Карнеґі, на того міліонера надъ міліонерами! Чи вôнъ не мае доброго серця, не змилосердивъ ся надъ американскими робôтниками, коли передъ двома тыжднями жертвувавъ для нихъ 5 міл. дол.? Що вы на се скажете? га?

Гр.: — Скажу вамъ, що маете тупу голову, якъ кухонный нôжь, бо перецѣнюете дѣло політики и уносите ся надъ рѣчами, котрй того не заслугують.

Вас.: — Але жь се хвалить множество людей, уносить ся цѣла американска праса!

Гр.: — Бо тй люде слѣпй, а праса е на услугахъ капиталістôвъ Карнеґі дарувавъ міліоны не зъ доброго сеця, але для власнои хвалы, для замыленя нашихъ очей и для приподобаня ся працюючôй клясѣ. Мусите однакъ знати, що вôнъ не заробивъ ихъ власными руками, що то пôтъ и кровь робôтникôвъ, змарноване жите пролетарія, стогôнъ умераючихъ, сльозы сиротъ и вдовиць... Вôнъ выдеръ ихъ вôдъ премногихъ жертвъ, вôнъ дорогою вызыску и кривды прійшовъ до посѣдания сотокъ міліонôвъ и теперь кидае намъ зъ того малесеньку частину, якъ кидае ся жебракови пару центôвъ або псови кôсть. Въ дѣйстности-жь кумоньку весь грошь всѣхъ міліонеровъ сотвореный працею робôтникôвъ, въ виду чого лишь до нихъ повиненъ належати. Най лихо побере всяку ласку и милостыню — ту справедливôсть довжна бути!

Вас.: — Йой, вы ще лютѣйшй на тыхъ міліонерôвъ якъ »архієпископъ« зъ Нортгемптонъ на редакцію »Свободы«. Чи не казали они вамъ случайно складати рахунокъ зъ якихъ канадійско американскихъ місій? »Зуґъ Мойше поволички«...

Гр.: — Не казали нѣ, бо я робôтникъ и робôтничй пытаня мене обходять, не місійнй. Впрочѣмъ сего року місія дôстала ревматизмъ въ Канадѣ и вже взяла аґентуру на продажу мира вôдъ св. О. Николая...

Вас.: — О шерепъ вы довгоязыкій! Всегда любите когось вкусити..

Гр.: — Васъ певно не стану кусати, бо вы теперь схорованй и не смачнй...

Вас.: — О, що скорѣлый, то правда. Той ґрипъ чи инфлюенція, що мара знае звôдки взялись, зъѣли мене не мало. А нашй предки не знали сеи немочи.

Гр.: — Бо то цѣлкомъ нова хороба. Она появила ся доперва передъ двайцятьма роками першій разъ.

Вас.: — Якъ то? навѣть и новй хоробы родять ся днесь на свѣтѣ?

Гр.: — А такъ не инакше. Зъ людскими немочами мае ся такъ само, якъ и зô всѣмъ прочимъ на свѣтѣ: одни зводять ся и гинуть, другй творять ся. Маете примѣръ на звычайнôмъ носовôмъ катарѣ и на холерѣ. Катаръ передъ 1600 роками бувъ смертельною хоробою, а холера пожерала о много бôльше жертвъ якъ теперь. Цѣлй провінціи вымирали вôдъ нихъ, а днесь зводять ся цѣлкомъ. Повстала за те инфлюенція.

Вас.: — Щось такъ, неначе новый опѣкунъ амер. Русинôвъ зô Смôльника... Вы вже йдете домôвъ? Прійдѣть въ свята на свячене яйце.

Гр. (вôдходячи): — Олъ райтъ!

Пôдслухавъ Чалый.

Въ менажеріи.

Не плачь, тихо будъ гôльтаю,
Бо насъ люде высмѣвають!
Такъ просила мати —
А сынъ плаче, руки ломить,
Реве, трубить и заводить.
„Хочу малпôвъ стати"...
Алежь качко вередлива
Малпа дуже нещаслива,
Терпить въ клѣтцѣ муки.
„Зате вовну гарну мае" —
Зъ плачемъ сынъ вôдповѣдае,
„И чотыри руки...
А якъ скаче чудернацко,
Ще гарнѣйше, якъ нашь батько
Коли вы го бєте...
Ой не хочу въ домъ вертати!
Менѣ треба тутъ зôстати!
Ой де мя ведете!?"

Д.

Справоздане касове „Р. Н. Союза" за мѣсяць марець 1901 року.

Ansonia, Conn. Братство св. Петра и Павла	$31.00
Aubarn, N. Y. Бр. св. О. Николая	10.98
Belle Vernon, Pa Бр. Пр. Богородицѣ	34.65
Buffalo, N. Y. Бр. св. Іоана Хрестителя	11.79
Charleroi, Pa. Бр. Сошест. св. Духа	61.57
Eleonora, Pa. Бр. св. Арх. Михаила	26.04
„ Тенеровичъ Ив.	2.10
„ Руданичъ Яковъ	2.80
Elmira Heights, N. Y. Бр. св. Арх. Мих. (ян. и февр.)	17.44
Glen Lyon, Pa. Бр. св. Петра и Павла	14.05
Irwin, Pa. Бр. св. Мих. Арх.	9.21
„ Иванъ Горошакъ	1.80
Jersey City, N. J.	126.00
Jessup, Pa. Бр. св. Петра и Павла	16.19
Lansford, Pa. Бр. Пр. Богородицѣ	135.92
McAdoo, Pa. Бр. Покр. Пр. Богородицѣ	56.93
Mayfied, Pa. Бр. св. Кирила и Методія	34.40
„ Члены (февр. и мар.)	87.78
Mt. Carmel, Pa. Бр. св. Димитрія	47.90
„ Бр. св. Петра и Павла	40.55
McKeesport, Pa. Максимики	12.00
Northampton, Pa. Бр. Пр. Богородицѣ (за феб.)	74.94
Old Forge, Pa. Бр. св. О. Николая	4.46
Olyphant, Pa. Бр. св. Іоана Хр.	117.97
„ Д. Д. Пирчъ ((февр. и мар.)	1.40
„ Иванъ „	50
„ Ольга „	50
Passaic, N. J. Бр. св. О. Николая	21.44
Pittsburg, Pa. Бр. св. О. Николая	286.15
Priceburg, Pa. Бр. св. Василія Вел.	48.66
Rhone, Pa. Бр. св. Спаса	12.35
Sayre, Pa. Бр. Благовѣщеня Пр. Бог.	4.65
Shenandoah, Pa. Бр. св. Арх. Мих.	53.11
St. Louis, Mo. Бр. св. Арх. Мих.	53.52
Scottdale, Pa. Бр. св. Іоана Хр.	14.35
Syracuse, N. Y. Бр. св. АА. Петра и Павла	22.03
St. Clair, Pa. Бр. Пр. Богор.	35.83
Shamokin, Pa. Бр. св. Йосифа	13.57
„ Бр. св. Кир. и Мет. (за феб. и мар.)	236.49
Soldier, Pa. Бр. св. Арх. Мих.	9.10
Scranton, Pa. Бр. св. Илія Прор. (февр. и мар.)	51.94
Trauger, Pa. Бр. св. Петра и Павла	25.30
„ Бр. св. Іоана Хрестителя (феб. и мар.)	56.60
West Pawlet, Vt. Бр. Покр. Пр. Бог. (за феб. и мар.)	40.20
Whitney, Pa. Бр. Трехъ Святителей	13.12
Yonkers, N. Y. М. Р. Н. С.	34.10
Troy, N. Y. Бр. св. О. Николая	18.20
С. Бурдзякъ (Philadelphia, Pa.)	3.60
New Kensington, Pa. Бѣднякъ П	4.20
Разомъ:	$2039.38

Станъ касы »Союза« зъ днемъ 31. марця с. р. такій:

Было въ касѣ	$9365.4
За марець прійшло	2039.3
Всего доходу за марець было	$11404.8
Розхôдъ въ марци	751.0
Остае въ касѣ	$10653.7
Зъ того депозитôвъ	$1463.5
Фондъ желѣзный	7424.8
Фондъ розпорядимый	$1765.3

„SVOBODA“
(LIBERTY.)
The Little Russian Weekly, published every Thursday by the Svoboda Publ. Co., 111 Lackawanna Str., Olyphant, Pa.

Established 1893.

Advertising rates furnished on application.

Entered at Olyphant, Pa. Post Office as Second Class Matter.

„Свобода“

часопись для руского народа въ Америцѣ и орґанъ »Р. Н. Союза«, выходить що тыждня въ Чотверъ и коштуе:

Въ Америцѣ на рôкъ	$2.00
„ „ „ пôвъ року	1.00
„ „ „ чверть року	50
„ „ „ оденъ мѣсяць	18
До старого краю на рôкъ	$2.00

Оплачувати ґазету треба всегда зъ горы (напередъ).

Адресъ:
„SVOBODA“
111 Lackawanna Str.,
OLYPHANT, PA.

Грошѣ треба посылати въ реджістрованôмъ листѣ, або через експресовый або почтовый money order (мони ордеръ). Money order, то е карточку, котру достанете вôдъ почтара або аґента на експресовôмъ офісѣ, пошлѣть намъ, бо безъ того мы не годнй грошей дôстати.

БЕЗЪИМЕННЫХЪ ДОПИСЕЙ НЕ ПРИНИМАЕМО.

Хто хоче, щобы его адресъ змѣнити, мусить подати намъ, кромѣ нового, также свôй старый адресъ.

КАЛЕНДАРЬ.

Цвѣтень.

11	Ч.	† Страст. Ч., Марка
12	П.	**Велик. Пятокъ**
13	С.	Ипатія
14	Н.	**Воскресеніе Христ.**
15	П.	**Свѣтлий Понед., Тита**
16	В.	**Свѣтлый Втор.**
17	С.	Іосифа, Платона
18	Ч.	Өеодула
19	П.	Евтихія
20	С.	Серапіона
21	Н.	2. Өомина. Келестина
22	П.	Евсихія
23	В.	Терентія
24	С.	Антипы

Цареславіе а Русины
въ Америцѣ.

Туй-туй буде 10 лѣтъ, якъ російске православіе або цареславіе (досить влучно охрестивъ о. Гр. Грушка) зачало ширитись мѣжь Американскими Русинами и животѣти до днесь; тожь не завадить ему придивитись.

Батькомъ сего руху являесь о. А. Товтъ, великій чоловѣкъ самъ въ собѣ, теперѣшный удекорованый протоерей російской місіи. Дня 25 марта 1891 принявъ російске православіе зъ цѣлымъ приходомъ, хоть самъ вже передъ тымъ присоединивъ ся до російскои місіи въ Америцѣ и по тихоньна та досить зручно обраблявъ людей. Вчинивши се, „которое у меня уже давно въ сердцѣ жило... быть православнымъ!“*) якъ повѣдае. А. Товтъ, взявсь зъ молодечимъ жаромъ за ширене московского православія мѣжь Ам. Русинами. Розбѣглись рôжнй людцѣ на всѣ стороны, ширячи »единоспасительное« православіе, кидаючи громы на уніятôвъ та унію, проклинаючи папу и обдурюючи темный нарôдъ золотыми грушками на вербѣ.

— Приставайте до насъ, — кричали и аґітували тй людцѣ всюди, навѣть по салунахъ, — наша вѣра правдива, руска, а ваша нѣ; рускій царь то нашь царь-спаситель, вôнъ вамъ дасть всьо и побудуе церкви; тай епископа вже маемо!... и т. д. Нарôдъ слухавъ радо и ставъ горнутись до новыхъ апостолôвъ, бо не треба було платити на церкву и попа; будучи темнымъ, не бачивъ рôжницѣ анѣ не розумѣвъ голошеныхъ гачикôвъ, на якй мимовôльно засилювавъ ся. Тогдѣшна интеліґенція потратила головы, бо поступокъ такои поваги якъ А. Т. тай бувшого декотрыхъ професора історіи церковнои въ краю, впровадивъ ихъ въ остовпѣне.

За людцями появлявъ ся о. Товтъ, а въ скорѣ опôсля самъ епископъ Николай, котрый не жалувавъ не своихъ грошей на ту цѣль, бо бачивъ, що бизнесъ несогôршій може бути.

Вь той спôсôбъ удалось апостоламъ московского православія захопити певнй громады людей зъ готовыми церквами уніятôвъ. Самъ о. Товтъ привѣвъ на лоно истины ажь кôлькохъ уніяцкихъ попôвъ, зъ котрыхъ два вернули назадъ до проклятои уніи, оденъ поѣхавъ на днях доживати вѣку въ Росію, а инший чомусь не приступили до цареславія, хоть вже мали въ рукахъ всѣ потрѣбнй формальности переходу. Апостолы ходили и навертали людей, якихъ раховали на тысячки, такъ що петербурска ґазета »Свѣтъ« ще въ роцѣ въ р. 1897. начислила 11 тысячь*) наверненыхъ на дорогу правды уніятôвъ-Русинôвъ. Радôсть була незмѣрна, але правдиву правду годѣ було знати.

Днесь же майже по уплывѣ 10 лѣтъ, коли умы трохи охололи, коли мѣсце аґента еп. Николая занявъ совѣстнѣйшій чоловѣкъ еп. Тихонъ, передъ котрымъ такъ явно брехати вже не можна, а въ додатку коли выйшовъ календарь »Общества Взаимопомощи« на р. 1901, въ котрôмъ знаходимо певнй даты, — можемо сказати дещо бôльше. Днесь въ певнôй мѣрѣ вже можемо собѣ представити користи, якй осягнули Ам. Русины и московска місія въ Америцѣ.

Коли придивимось близше тôй місіи, то побачимо, що она внесла мѣжь Ам. Русинôвъ ще бôльшій роздоръ и згôршене — однымъ словомъ — деморалізацію. Правда, нашь простолюдинъ дôйшовъ черезъ ню скорше до яснѣйшого понятя національного и навчивсь оріентуватись въ справахъ вѣры, але деморалізація остае все деморалізацією.

Пригляньтесь тôлько людямъ, котрй ширили московске православіе, або спосôбамъ, якими послугувались, або людямъ, котрй дали злапатись, або причинамъ, якй ворушили вождами та людьми, то ясно якъ на долони, що московска місія мѣжь Ам. Русинами вôдъ самѣсѣнького початку до днесь есть тôлько однымъ великимъ актомъ неморальности.

Чи тй вожды якъ: оо. А. Товтъ, Гр. Грушка и всѣ тй, що вернули назадъ на унію або що хотѣли були приступити до російскои церкви, робили се и зробили зъ святого внутрѣшного переконаня? Нѣ! И ще разъ нѣ! Хоть бы они всѣ на купу 10 разôвъ горячѣйше молились до Бога и бились въ груди, що поступили по совѣсти, якъ се робить о. Товтъ въ календари, то кождый знае, що се неправда. Старокраевй або американскй свиньства, якй собѣ наварили они самй, самолюбство, погоня за почестями, выглядъ на выгôдне та забезпечене жите, амбіція, приватнй уразы, бракъ ширшого выхованя религійного и національного, а въ кôнци лихй вôдносины внѣшнй и внутрѣшнй Ам. Руси. — були причиною, що тй вожды пôйшли на службу чужимъ богамъ. А чижь такъ робить чесный и свѣдомый вождъ? Нѣ! значить, що ихъ поступокъ бувъ неморальнымъ.

Стали они ширити такъ зване православіе. Однакъ поминувши вже те, що ширене христіяньства мѣжь христіянами есть дѣломъ чудовищнымъ и схибленымъ цѣли, яке осуджуе св. Павло, то ще бачимо на скрôзь брехливй способы якими послугувано ся, а котрй до лиця тôлько торговельнымъ аґентамъ. Чижь обдурюване народу, що царь дасть всьо, выбудуе церкву, не треба буде платити ничь, бо епископъ зъ Сан-Франціско постараесь о всьо и т. д. есть дѣломъ моральнымъ? А сли попри ширеню сего православія зъ религійного боку кладемо дуже велику вагу на обрусѣне*) и аґітоване сильно за нимъ, можна назвати дѣломъ религійнымъ, а тымъ самымъ моральнымъ? Чи справдѣ батюшка-царь и его святѣйшій Синодъ зъ своимъ оберполіцмайстромъ Победоносцевымъ могли дати всьо обѣцяне и запровадити Русина до неба? Чи дали? Чи не есть се оглуплюване темныхъ людей?

А простй люде, приймаючи православіе, приймали его объученй и зъ переконаня, що робять лѣпше? Нѣ. Они якъ були темнй, такй и суть; они якъ були зарозумѣлй на свою мудрôсть, якои набрали по салунахъ та шапахъ, такй остаютъ; а батюшки не потрафили и не потрафлять ихъ навчити нѣчого. Той приймавъ православіе, бо кумъ его такъ зробивъ; иншій принявъ, бо посваривъ ся зъ людьми або зъ попомъ, або бабы посварились за дѣти, або хотѣвъ бути старшимъ и показати щось; иншого манили обѣцянки и т. д. Однымъ словомъ були се люде темнй, глупозарозумѣлй и не вдоволенй, якихъ подыбуемо всюды. Они горнулись пôдъ покровъ московского православія, котре охочо давало помôчь и раду сему уніятскому смѣтю. А чижь таке поступоване дѣло моральне? Попри тôмъ внесено мѣжь людей ненависть, згôршене, сварки, бійки и порôжнено брата на брата, сестру на сестру и дѣтей на родичѣвъ задля религіи нѣбы, понадъ котрою уносять ся тôльки грѣхъ и проклятя! Се якъ разъ гôдне дѣло місіонарôвъ въ рясахъ, учителѣвъ науки Христа пôдъ покровомъ московско-православного христіяньства! Се якъ разъ права дорога до московского спасенія.

А не мало зчудуетесь, коли придивитесь, що ту наскрôзь неморальну роботу робили не чистои крови Москалѣ, бо они бридять ся чимсь подôбнымъ, але такй Русины, для котрыхъ царска ласка и рубель вартй бôльше якъ десять наукъ Христа. Чи може такй Товты, Грушки, Недѣльницкй Хотовицкй, Тимченки, Ґебеѣ, Корчиньскй, Туркевичй и маса другихъ батюшкôвъ та псаломщикôвъ се чистои крови Москалѣ? Нѣ! Се нашй рôднй, хитрй Малоросы! Тожь не дивниця, що російске православіе мѣжь Ам. Русинами стало дѣломъ неморальнымъ, що оно не взростае але упадае. Тай хоть бы они якъ кричали на папу, зъ котрымъ Русинъ до школы неходивъ, хоть бы они не знать якъ гавкали на уніятскихъ попôвъ дерунôвъ, то все таки та проклята унія стояла, стоить и стояти буде на потѣ и хлопскихъ тяжко заробленыхъ центахъ, а не на московскихъ рубляхъ. Нашь простый хлопъ и робôтникъ вже на тôлько змудрѣвъ, що знае оцѣнити всяку волю, и такъ легко не пôйде пôдъ освячену нагайку, яку хочете тримати на рôвнй зъ хрестомъ.

Пригляньмось ще тôй місіи зъ иншого боку. Російска місія, котра вôдъ недавна звесь и Сѣверо Американская Епархія, мае въ Сполученыхъ Державахъ 25 церковъ*) вже разомъ зъ катедрою въ С. Франціско и всѣми каплицями зъ якихъ лишь 15 маютъ батюшкôвъ, Прихожанъ т. е. вѣрникôвъ маютъ такихъ:

Велико-Россовъ	725*)
Галичанъ	2448
Угрорусовъ	4450
Сербôвъ и др. Славянъ	1420
Грекôвъ	541
Арабôвъ	3596
всѣхъ	13180

Значить всѣхъ славянъ мае російска місія въ Спол. Державахъ ледво 9 тысячь! Дежь подѣлись тыхъ 11 тысячь присоединеныхъ зъ уніи Малоросôвъ, якихъ ще въ р. 1897 нарахувавъ петербурскій »Свѣтъ« пôсля справозданя еп. Николая? А дежь подѣлись тй тысячѣ Малоросôвъ, котрыхъ раховали Ам. »Свѣтъ« и »Прав. Вѣстникъ«? Днесь по 3 лѣтахъ працѣ вôдъ р. 1897 остало заледво несповна 7 тысячь Малоросôвъ, котрыхъ навѣть не названо чомусь »Руссинами« (якъ зве ам. »Свѣтъ«), але подѣлено на Галичанъ и Угрорусôвъ! Де подѣлось 4 тысячь Малоросôвъ вôдъ р. 1897.? Чи они вôдпали чи ихъ нѣколи не було? А но скажѣть правду! Сли они вôдпали, то за що берете рублѣ? — а сли ихъ нѣколи не було, то чому вы брехали?

Зрештою, хто знае нашй вôдносины тай те, якъ фабрикуесь у насъ православныхъ, то и та цифра 6898 душь Русинôвъ (Галичанъ и Угрорусôвъ) неимовѣрна. Сумнѣваюсь, чибъ котрый зъ московскихъ місіонарôвъ присягнувъ на правдивôсть ей! Возьмѣмъ лишень на увагу такй чисто малорускй ихъ приходы — якъ Ansonia, Yonkers, Philadelphia, Shepton, Oldforge, Scranton, Catasaqua, Buffalo, Marble head и другй, въ котрыхъ всього душь вôдъ кôльканайцять до кôлькадесять вже разомъ зъ бабами и всѣми патинками, то побачимо, що до цифры 6898 дуже далеко. Но, крути-верти, але жити треба.

Жийтежь здоровй и працюйте, але гôдно. Уніятске смѣте держѣть крѣпко и сли яке ще трафить ся, возьмѣть собѣ, сли само приплыве до васъ, може въ обробленю будете щаслившй. Однакъ памятайте, що мы — Ам. Русины живемо на вôльнôй земли Вашинґтона а не пôдъ нагайкою царя, якъ нашихъ 25 міліонôвъ братôвъ-Украинцѣвъ, котрымъ не вôльно и устъ отворити!

А. Левкôвъ.

*) Тэкъ каже самъ А. Товтъ въ письмѣ „Возсоединеніе зъ Православною церковію Миннеаполискаго прихода“ — Зри календарь Правосл. общ. Взаимопомощи на 1901 г.

*) Петербурскій „Свѣтъ“ черпавъ даты зъ рапортôвъ Духовного правленія зъ Санъ-Франціско до святѣйшого Синоду.

*) Обрусѣня есть ширене гадки, що мы Русины одинъ и той самъ нарôдъ, що Москалѣ, отже и той самои вѣры намъ треба.

*) О. Хотовицкій писавъ въ „Прав. Вѣстнику“ р. 1898 або 1899 не памятаю добре — мѣжь иншимъ такъ: що Ам. Малоросы нарôдъ побожный, тôлько сей въ нихъ блудъ, що будуютъ церкви треба, чи не треба. Днесь якъ разъ робить те саме російска місія. Побачимо, чи хочь тыми церковцями привяжуть до себе уніятôвъ.

*) Диви календарь Общ. Взаимопомощи на р. 1901.

Козакъ: — А що вы такъ сторожите?
Москалѣ: — Украину, абы не воскресла!
Козакъ: — Пуста ваша робота! Исуса Христа и каменемъ привалили, а прецѣнь воскресъ!!

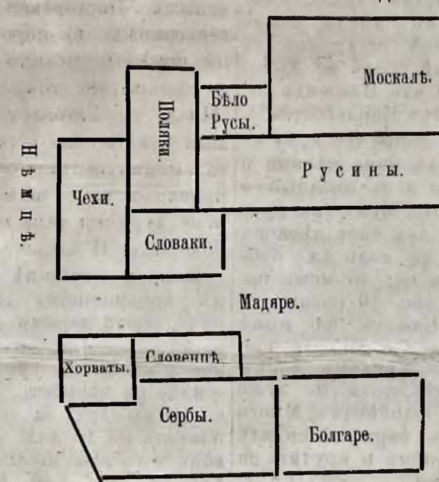
Зъ »Комара«.

Славяне
и славянска любовъ.

Коли бы мы цѣлу Европу роздѣлили на двѣ половины простою лініею, яку потягнули бысьмо зъ пôвночи вôдъ мѣсця, де рѣка Одра впадае до моря Балтицкого, на полудне до мѣста Тріесту, що лежить надъ Адрійскимъ моремъ, то побачилибысьмо, що въ захôднôй половинѣ мешкаютъ Нѣмцѣ, Французы, Ишпанцѣ, Италійцѣ и другй меншй народности, а въ всхôднôй половинѣ розмѣстились всѣ народы славянскй — або однымъ словомъ С л а в я н е.

С л а в я н с к й народности суть такй: Р у с и н ы 1), М о с к а л ѣ 2), П о л я к и, Ч е х и, С л о в а к и, Х о р в а т ы, С л о в е н ц ѣ, С е р б ы и Б о л г а р е 3). Всѣ тй народы заменшкуютъ цѣлу всхôдну половину Европы. Тôльки зъ заходу повпыхались клинцями Нѣмцѣ, а въ саму середину влѣзли зô всходу Волохи и Мадяры, котрй прійшли зъ Азіи и розбили Славянъ на пôвнôчныхъ и полудневыхъ. На пôвночи мешкаютъ першй 5 народности, а на полудни прочй 4.

На мапѣ то такъ выглядае:

Що до чисельности то найбôльшимъ народомъ суть Москалѣ, бо около 70 міліонôвъ; другимъ народомъ суть Русины около 30 міл.; потôмъ слѣдуютъ иншй народности, а найменшимъ народомъ славянскимъ суть Словаки. Тôлько 3 народы славянскй маютъ свои власнй державы и рядъ, а то: Москалѣ, Сербы и Болгаре; прочй мусять слухати чужихъ, а то: Нѣмцѣвъ, Москалѣвъ и Мадярôвъ або и всѣхъ наразъ.

Коли тому 50 лѣтъ взадъ Нѣмцѣ стали працювати надъ тымъ, щобъ всѣ дрôбнй нѣмецкй державки злучити въ одно могуче цѣсарство, яке бачимо днесь, то гды понѣсъ ся такій самъ кличь и по всѣй Славянщинѣ. Всѣ славянскй народы закричали: братя, Славяне! до купы! лучѣть ся всѣ, мы-жь дѣти однои мамы, великои мамы, Славы! А найбôльше кричали и ще до днесь кричать Москалѣ и всѣ тй, що сподѣютъ ся щось зловити для себе въ болотѣ славянскôмъ. Бо то бачите такъ, що сли бъ всѣ славянскй народы злучились разомъ и зробили одну громаду, то мусѣли бы выбрати вôйта: розумѣесь тымъ вôйтомъ не зôставъ бы нѣ рускій хлопъ, нѣ польскій шляхтичь, нѣ словацкій дротаръ, анѣ ческій пивоварникъ — тôлько московскій царь. Тому и Москалѣ а радше московскій рядъ и до днесь побиваесь за злукою всѣхъ Славянъ. Те побиване ся за такою злукою звали: С л а в я н с к а л ю б о в ъ, або по грецки С л а в я н о ф і л ь с т в о, або п а н с л а в і з м ъ.

Хоть и Русины прилучились до того крику, однакъ тôлько однй Русины сказали о тôмъ яснѣйше, бо вже мали практику зъ Поляками и Москалями. То було р. 1848 въ Кіевѣ, коли члены братства св. Кирила и Методія, до якого належали найславнѣйшй Русины, (якъ Костомаровъ, Шевченко, Бѣлорускій, Максимовичь и др.) сказали: Добре, мы також за тымъ, але пôсля насъ, та громада славянскихъ народôвъ повинна бути вôльною спôлкою, пôдъ однымъ зарядомъ, въ котрôй кожда народнôсть рядилась бы сама. Значить Кирило-методіевскй братчики не хотѣли ничь злого, противно тую любовъ мѣжь Славянами пôймали ширше: они хотѣли такъ, якъ то е въ Спол. Державахъ. И за те той славяно-любивый рядъ московскій розôгнавъ се братство, а членôвъ поарештовано и засуджено на выгнане або въ салдаты. Вылѣзла московска славянска любовъ, якъ шило зъ мѣшка.

Ще якійсь часъ побивались за любовію, але поволи се уставало, а днесь говорять о любови мѣжь Славянами лишь Москалѣ та Словаки и рôжнй славянскй дурисвѣты. Першй маютъ въ тôмъ интересъ, о якôмъ московскй політики добре тямять; другй гнетенй Мадярами думаютъ, що Москаль лѣпшій, бо 1849 р. побивъ Мадярôвъ и знову побе; третй и чорта зробили-бъ Богомъ, сли бъ хто тôлько заплативъ. А що рядъ московскій дае грошѣ на ширене »славянскои любови«, то не дивниця, що въ кождôмъ народѣ суть пройдисвѣты, котрй за грошѣ продали бъ и рôдну маму; ширять ту нѣбы любовъ. Але що ту любовъ ширять вже не всѣ Славяне тôлько однй Москалѣ, що апостолы тои любови мусять слухати Москалѣвъ и для ихъ роботы, тому та любовъ вже не звесь славянскою, але м о с к о в с к а л ю б о в ъ — по грецки м о с к в о ф і л ь с т в о.

Сли хочете знати, що то за зѣле те москвофільство, то загляньте лишь до Галичины. Се шайка людей, що встыдаесь своеи рôдной мовы, пише гонолюльщиною, говорить по польски, а зве себе »русскими«; свои дѣти посылае радше до жидôвскихъ якъ до рускихъ школъ, помагае полякамъ, москалямъ и мадярамъ гнести нашь нарôдъ; кидае рôжнй колоды розвоеви и поступови нашого народу. И чимъ

1) Русинôвъ звутъ также Малоросами або Русинами-Украинцами. — 2) Москалѣвъ звутъ також Росіянами або Вел ко-Россами. — 3) Ще есть оденъ нарôдъ такъ званый Бѣлорусами, що сусѣдуютъ зъ Литовцями. Ихъ жите народне дуже незначне, такъ, що однй вченй причисляютъ ихъ до Русинôвъ, а другй до Москалѣвъ, хоть мова Бѣлорусôвъ близша до нашои якъ до московскои.

ВЕЛИКДЕНЬ.

—Написавъ—
Несторъ Дмитрôвъ

СТАРЫЙ Максимъ вертавъ зô своею зъ церкви. Вôнъ двигавъ на плечахъ велику, якъ млинске колесо, пасху, а жѣнка Ганна тащила кошикъ зъ рôжного рода свяченымъ.

Весна стояла въ цѣлôй своей повнôй красѣ, неначе дѣвчина-вôдданиця, уквѣтчана зеленымъ барвѣнкомъ и синими незабудьками. Село купалось въ бѣло-рожевôмъ цвѣтѣ черешень, грушь та яблонь.

Народъ христіянскій вертавъ гуртомъ зъ церкви зъ пасками домôвъ и голосно тай весело велась розмова. Душа простолюдина яснѣе при Великоднôмъ святѣ. Злигоднѣ переднôвку, тяжкій великій пôстъ, нещастя родинні, незгоды, все те забувае ся въ тôмъ Великôмъ Дни. И старі и молоді: веселі та раді. У всѣхъ на думцѣ: Христосъ воскресъ, и та великодна бѣла пасха, безъ котрои нашъ народъ не въ силѣ жити.

Максимъ пристанувъ коло своихъ ворôтъ, оглянувъ ся по-за себе, зачекавъ на жѣнку, що небога знеможена довгимъ постомъ, ледви дрипотѣла, кашельнувъ и ввôйшовъ до хаты.

»Христосъ воскресъ«, привитавъ старый батько челядь. »Воистинну воскресъ«, всѣ хоромъ вôдповѣли. Тяжку пасху зсунувъ Максимъ зъ плечей, скинувъ бѣлый кожухъ, пôдсунувъ ремѣнь повысшь бедрôвъ, вытягнувъ нôжь зъ ремѣня и ставъ краяти на столѣ свячену пасху. Ганна зъ невѣсткою краяли на лавцѣ коло кухнѣ ковбасу и вепровину, стругали хрѣнъ, а мала Теклюня теребила свячені яйця.

Наоколо стола засѣла челядь. На ослонѣ старый батько, а челядь розсѣла ся по-за столомъ. Ганна и невѣстка присѣли ся на лавцѣ край стола, бо имъ не личило и на Великдень засѣдати мѣсця.

Перекрестивъ ся старый батько, змовивъ довгу молитву, розломивъ свячене яйце, кивнувъ сивою головою до усьои челяди тай стали спрацьовані люде споживати божі дары, освячені небесною росою и ихъ потомъ и слъозами окроплені. Челядь мовчала — нѣхто не смѣвъ перші проговорити. Ганна оперлась рукою о печь, неначе-бъ приросла до него, а невѣстка докладала сухои ковбасы до миски.

— Десь то нашь Олекса нынѣ обертае ся — [illegible] зъ тиха стара мати. — [illegible]кп, чи и вôнъ тамъ нынѣ мае свячене яйце?

— Та чому немае — вôдозвавъ ся зять Василь — щебы такого пана на свячене яйце не стати?

— Видно, що панъ — мрукнувъ старый батько — якъ вже до насъ не вôдзывае ся. Бувало, ще бодай яку пятку на свята пославъ, а теперь геть вôдцуравъ ся, хочь знае, що у насъ передновокъ — бѣда.

Нѣхто вже не сказавъ нѣ слова, лишь стара Ганна тяжко зôтхнула.

По »свяченôмъ« забравъ ся Максимъ до шопы троха вôдпочати. Челядь зъ дѣтьми удались на цминтарь.

На цминтари вже повно було людей. Старші полягали на муравѣ тай балакали собѣ про свои справы, а купка молодыхъ охотниковъ-парубкôвъ [illegible] картами на гробѣ якогось небôщика.

Молодѣжь уганялась довкола церкви, спѣваючи Зельмана и всякихъ другихъ гагôлокъ. Подростки-хлопчиска мучили дзвоны, а жѣнки зъ малыми дѣтьми на рукахъ и при рукахъ блудили по могилахъ, вôдшукуючи своихъ рôдныхъ небôщиковъ.

Дѣвчата давали собѣ выбирати писанки парубкамъ — смѣялись-реготались и весело и радôсно було на Великдень коло дому божого.

II.

Максимôвъ сынъ Олекса вернувъ въ Вел. Суботу вечеромъ зъ роботы, скинувъ робôтнї ляхи, обмывъ ся, вычесавъ ся, зъѣвъ спорый кавалокъ мяса, попивъ пивомъ, вдягнувъ новѣсеньку панску одѣжь за 16 долярôвъ, роздеръ копертку зъ грôшми, котру дôставъ на офисѣ, перечисливъ паперові грошѣ — пятку всунувъ недбало до правои кишенѣ вестки, (въ лѣвôй кишени бувъ золотый зиґарокъ), подививъ ся до зеркала, насадивъ на голову новый капелюхъ, тай выйшовъ зъ хаты. На улици подыбавъ товарища.

— Hello, John! — Hello Mike!

— Ты куды пустивъ ся?

— Я — каже Олекса — не знаю ще де пôйду, не шкодило-бъ нынѣ забавити ся — звычайно по пейдѣ.

— Well — каже Mike — и я не вôдъ того — ходѣмъ.

Оба товаришѣ, Олекса и Грицъ, але въ Америцѣ вже John и Mike, повбирані, якъ шляхтичѣ польскі, инстиктовно поплелись до рускои корчмы.

Въ корчмѣ, хоть се Вел. Субота, людей повно. Малесенька лямпа освѣчуе темно брудну бару, за нею стоить на пôвъ пяный зъ червоными очима рускій корчмаръ — народъ хрещеный залягъ бару, якъ мухи вонючій лôй — гаморъ, крикъ, бренькотъ шклянокъ, неначе на ярмарку.

Олекса и Грицъ выпили по однôй и по другôй, розглянулись по салунѣ тай забрались до мѣста. Въ мѣстѣ вступили еще до двохъ салунôвъ выпили виски и пива, покупили краватки, тай вертають домôвъ. По дорозѣ пригадавъ собѣ Грицъ, що его газдыня ему споминала, якъ то нынѣ красно въ нашôй церквѣ Божій грôбъ убраный. Олекса набравъ охоты перейти ся до церкви тай оба товаришѣ помашеровали въ сторону церкви.

Церковь невеличка, бѣдненька. Божій грôбъ цвѣтами прикрашеный, свѣчокъ десятка горить, народъ христіянскій на вколѣшкахъ йде, щобъ поцѣловати плащеницю.

Олекса и Грицъ ввôйшли скорымъ крокомъ до церкви, перехристились, бренькнули квотрами на тацу, хвильку приклякли и забрались домôвъ.

— Знаешь, каже Олекса, менѣ якось вже по тыхъ нашихъ церквахъ не подобае ся, якось такъ по хлопски, по старокраєвому. Я, правда, нѣгде не дуже ходжу, але у Анґликôвъ якось красше.

Грицъ ничь не вôдозвавъ ся. Товаришѣ зайшли опять въ мѣсто — поступили до одного и до другого салуну, »зафундовавъ« оденъ и другій, а потôмъ, пôдохочені поплелись шукати за такимъ добромъ, якого-бъ въ своимъ рôднôмъ селѣ по вѣкъ не знайшли . . .

Великдень! Народъ крещеный спѣшить до церкви, пѣсня воскресна лунае. Въ душѣ кождого чоловѣка воскресае красша думка, людске чуте, вôдновляють ся спомины молодыхъ лѣтъ, спомины про свою батькôвщину, про свою рôдню, про своихъ родичѣвъ, про свôй рôдный край. Хоромъ спѣвае народъ: Христось воскресе! И у насъ Великдень — и у насъ веселôсть.

Гуртомъ вертае народъ домôвъ. На столѣ пасха бѣла, якъ снѣгъ, ковбаса, шинка, солонина, масло, сыръ и прочія снѣды. Народъ ситый, не зможеный довгимъ постомъ, не збитый злигоднями переднôвку. Ґазда сѣдае за стôлъ, христосуе ся зъ женою, зъ дѣтьми и зъ бордингерами; бѣла пасха тае, аки воскъ отъ лиця огня, прочі снѣды зникають, машируе на стôлъ »панта« пива, одна, друга, третя — веселі розмовы ллють ся, якъ той нектаръ ячмѣнный, а тамъ вже и завели пѣсню и воскресну и веселу.

Народъ полягавъ спати, деякі потрудились на вечѣрню, а веселѣйші потягли до салуну.

Олекса, Максимôвъ сынъ, спавъ довго въ Недѣлю, та бо и треба було єму выспатись, було по чѣмъ. Продерши очи десь коло полудня тай вкусивши »свяченого«, потягъ до салуну, бо щось го дуже палило въ горлѣ.

Не Зельмана спѣвають, не пѣсню воскресну пригадують, а долю свою великими шклянками задуряють.

Пôзно въ ночи вернувъ Олекса домôвъ. Снилось ему, якъ его мати-мучениця до грудей тулить пригортае и у Христа воскресшого красшои долѣ молить-благае.

Олекса вставъ рано, зôбравъ ся, потягъ здоровый лыкъ виски и пôшовъ до роботы.

Оборогъ.

Пôсля свого смаку.

Дѣвчатас пѣваючи гагôлки.

Обороги.

Лозы.

Гагôлки.

I.

Вилетіла ластівочка із корча,
Не дай ти ня моя мати за вдівця.
Бо удовец, бо удовец би ня лав,
Же він першу лішшу жену мав.
А діти би му на ня плакали,
Же они підлу мачоху дістали.

II.

Зла баба, зла, троє дітий мала.
Єдной дала до школи, другій шие бочкори
А третьой сидить на камінку
Тримат гуслї на ремінку —
Шумно собі грає.

Подавъ М. В Мороховичь,
Elmira Heights, N. Y.

0 31

Продовжене зô стороны 4-ои

бôльше така робота имъ вдаесь, тымъ они бôльше тѣшать ся, бо знають, що се не задармо. Такихъ дурисвѣтôвъ мають и америк. Русины; однѣ суть свѣдомѣ, а иншѣ несвѣдомѣ своеи роботы, а иншѣ то такъ якъ малпы кричать за другими; ходѣть до насъ кажуть, мы-жь такѣ самѣ »русскѣ« якъ вы, Русинôвъ нема, але Галичане, Угроросы, Лемки и т. д., а всѣ они такѣ самѣ, такъ говорять и такъ вѣрять якъ самъ нашъ царь! Иншѣ знову се роблять за грошѣ.

Значить ся, що такѣ крики вже днесь завмерли! А то длячого? Длятого, бо люде переконались, що оо були лишь краснѣ слова, котрыми крикуны-полѣтики туманили и вызискували загалъ для своихъ цѣлей.

Пригляньмось близше, а побачимо якъ выглядала и выглядае славянска любовъ!

Зачинаю, слухайте!: — Славянинъ Москаль гнете Славянина Русина и Славянина Поляка. Русинамъ не вôльно мати своихъ шкôлъ, не вôльно вчитись и молитись и друковати книжки въ роднôй мовѣ. Однымъ словомъ Русины въ Росіи мають замкненѣ губы на колодку, а хтобъ важивсь сю колодку зôрвати, такъ горе ему!

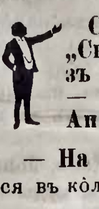
Славянинъ Полякъ тисне руками и ногами Славянина Русина въ Галичинѣ и певно зробивъ бы те саме, що Москаль, тôлько бѣда, що не годенъ.

Славяне Поляки сварятъ зъ славянами Чехами о маленькій сумежный край — Шлескъ. Славяне Чехи хотѣлибъ ликнути Словаковъ. Болгаре и Сербы гризуть ся все наче котъ зъ псомъ, бо однѣ и другѣ хотѣлибъ загарбати край — Македонію, що належить ще до Турціи, а черезъ се не давно й бились. Сербы и Хорваты такожь сварять ся, бо однѣ хотѣлибъ утворити »велику Сербію«, а другѣ »велику Хорватію, тôлько бѣда въ тôмъ, що оба хотѣлибъ будовати на тôмъ самôмъ мѣсци и зъ того самого матеріялу.

Такъ выглядае та любовъ! Значить на краснѣ слова намъ не треба вважати и не датись ними туманити, але щиро працювати для свого народу. Коли для свого народу выборемо лѣпшу долю, коли станемо своими панами на своей вольной земли, тогды будемо могли входити въ спôлку зъ другими, яко рôвнѣ зъ рôвными. А доки такъ не зробимо, т. е. доки не выборемо самостойну державу, то знаймо, що мы слуги и рабы чужихъ, зъ котрыми нѣхто не числить ся.

А. Л.

НОВИНКИ.

Слѣдуюче число „Свободы“ выйде — зъ причины Святъ — доперва 25-ого Апрѣля.

— **На** морю приключило ся въ кôлькохъ мѣсяцяхъ велике нещасте. И такъ: зъ Кольоніи доносять, що нѣмецкій корабель „Brutus“, котрый плывъ зô Шкоціи, потонувъ вразъ зъ цѣлою залогою. На червонôмъ морю розбивъ ся войсковый турецкій корабель, а разомъ зъ нимъ пôшло на дно морске кôлька сотъ войска. Коло берегôвъ Америки розбило ся кôлька рыбацкихъ и купецкихъ кораблѣвъ, а канонѣрка Спол. Державъ „Perel“ лишь завдяки капитанови И. М. Роперъ не згорѣла зъ цѣлою залогою. Повставъ тамъ 1. с. м. огонь въ складѣ парусôвъ пôдъ покладомъ и сбхопивъ довкруги 20 морякôвъ. Капитанъ спускавъ ся 20 разôвъ пôдъ покладъ и повыносивъ всѣхъ матрозôвъ; коли однакъ спустивсь 21 ій разъ переконатись чи ще кого тамъ нема — то не вернувъ вже бôльше. Стративъ, видно, притомнôсть и вôдъ горяча згинувъ, але смертію хоробрыхъ.

— **Умыслово** хорый Италіянець Капельо, котрый бувъ замкненый въ домѣ божевôльныхъ въ Sunbury, Pa. пробивъ ножемъ лѣкара Джонсона, коли той хотѣвъ его оглянути.

— **Редакція** »Посланника« въ Перемышли (Галичина) выдае рускѣ артистичнѣ карты кореспонденційнѣ. Перша серія, котра недавно выйшла, выкôнчена дуже гарно, представляе рускѣ пѣсни въ образкахъ и стоить зъ пересылкою одну корону.

— **Мѣжнародный** союзъ машинѣстôвъ въ Ню-Йорку жидае вôдъ 1-го мая с. р. 9 годинного дня працѣ. Въ противнôмъ разѣ 160 тысячь робôтниковъ розпочне страйкъ.

— **Тайну** фабрику горѣвки вôдкрыли урядники цловѣ въ жидôвской божници на ул. Варетъ пôдъ ч. 202 въ Бруклинѣ. Н. Й. Урядники сконфіскували понадъ 50 ґалонôвъ сего напитку, а жидôвъ-фабрикантôвъ М. Ґолдштайна и С. Вольта приарештували. Провадили они свôй »ґешефтъ« въ пивници, що находилась пôдъ божницею и въ той способъ удавало ся имъ черезъ довшій часъ укрыватись передъ очима властей.

— **Недалеко** острова Ґаботъ на полудневôй кôнчинѣ Австраліи розбивъ ся 26. м. м. паровый корабель Federal и пôшовъ на дно морске разомъ зъ 28 людьми.

— **Джума** въ Бенґалю лютуе ся що разъ бôльше. Мешканцѣ многихъ сѣлъ и мѣсточокъ повымерали цѣлкомъ, трупы гниють по хатахъ непохороненѣ, а всяке житє устало. Въ самôмъ столичнôмъ мѣстѣ Калкутѣ умерае денно по 8000 людей.

— **Разомъ** зъ вôйскомъ и чужинцями числила Галичина дня 31. грудня 1900 р. 7 міліонôвъ 295 тысячь 538 мешканцѣвъ, а Буковина 729 тысячъ 921. Замешкалыхъ домôвъ въ Галичинѣ начислено 1,130,101 а живучихъ въ нихъ родинъ або партій 1,450,900. Въ Буковинѣ було 145.128 замешкалыхъ домôвъ а въ нихъ 158.897 родинъ або партій.

— **Компанічный** сторъ згорѣвъ дня 6. с. м. въ Jessup, Pa. Огонь бувъ дуже великій, що можна го було бачити кôлька миль довкруги, а наробивъ шкоды на 15 тысячь долярôвъ.

Вечерокъ.

Дня 30. лат. Мая 1901 (Decoration Day) вôдбуде ся заходомъ тов. им. Т. Шевченка вечерокъ музыкально-декляматорскій въ память 40-ыхъ роковинъ смерти Тараса Шевченка, нашого поета кобзэра.

Програма.

Часть I.

1) Вступне слово выголосить голова товар. М. Колодѣй.

2) „Завѣщане“, слова Т. Шевченка, музык Е. Вербицкого на 8 голосôвъ въ супроводѣ фортепяну, вôдспѣвае мѣшаный хоръ.

3) Вôдчитъ о Тарасѣ — о. А. Бончевскій.

4) „У Петрôвку“, слова Д. Млаки, музыка Из. Воробкевича, вôдспѣвае хоръ.

5) Декламація „V недѣленьку у святую“ Т. Шевченка, вôддекламуе марія Мурдза.

6) Variations Concertantes pour le piano sur le motif national russe „Соловей мой соловей“ composees par Joseph Witwicki — вôдограе п. Галя Констанкевичь.

7) Сольо „Katheleen Mavourneen“, ирляндска баляда, въ супроводѣ фортепяну, вôдспѣвае по англійски Антонія Лучковець.

8) „Первый акордъ душѣ“, В. Матюка, вôдспѣвае хоръ.

9) Сольо „Цвѣтка дрôбная“, В. Матюка, въ супроводѣ фортеп. вôдсп. Мар. Мурдза.

Часть II.

1) „Кôнчить ся день“ зъ Пôдгорянъ. В. Матюка, на 8 голосôвъ зъ фортепяномъ, вôдспѣвае хоръ.

2) Декламація „Швачка“ Т. Шевченка, вôддекл. Антонія Лучковець.

3) Сольо скрипкове зъ фортепяномъ — Михаилъ и Галя Констанкевичь.

4) „Якъ быхъ знала“ слова Д. Млаки, муз. Из. Воробкевича, вôдспѣвае хоръ.

5) Fantasie Brilliante sur la Sonnambula opera De pour piano par U. Leybach — вôдограе п. Галя Констанкевичь.

6) Декламація „Поворотъ майнера на родину“ Гр. Гр., вôддекл. Анна Мурдза.

7) „До Руси“ М. Копко, вôдсп. хоръ.

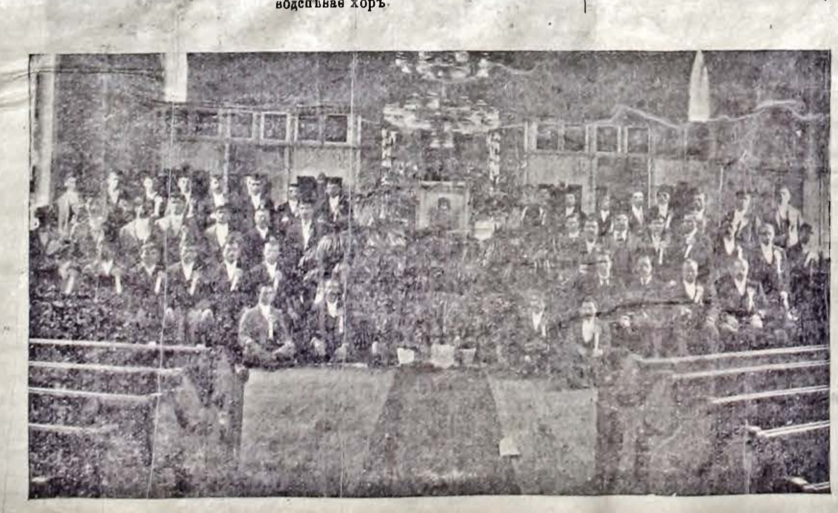
8) „Miss Virginia“ сольо зъ фортепяномъ, вôдсп. М. Констанкевичь.

9) „Ще не вмерла Украина“, вôдсп. хоръ.

Початокъ точно о 7 год. вечеромъ. Цѣна тікету 25 цнт.; для дѣтей вступъ вôльный. — Того-жь самого дня вôдбуде ся въ церкви Богослужене на интенцію тов. им. Шевченка и панахида за душу Тараса о год. ½9 рано.

Запрашаемо всѣхъ американскихъ Русинôвъ на се свято и сподѣемо ся, що хто мае искорку любови до своеи неньки Руси Украины и ее найлѣпшого сына спѣвака, той певно прійде на сей вечерокъ, а мы пріймемо его зъ отвертыми руками и щирымъ серцемъ.

Комітетъ вечерковый.

Першѣ поминки Тараса Шевченка на американскôй земли въ Шамокинъ, Па.

Руско-американска народна пѣсня.

XVIII.

Гей побіл Янчик, побіл
Гей нашого качмаря,
Же он нас розпустил (2)
Гей под чвартего краля.
Гей под чвартего краля
Гей под того вінклюса;
Як там жени плачут (2)
Гей моя драга душа.
Гей не плачте женїчки
Гей шак ми ся враціме,
Лем се в Америце (2)
Гей ґаздовац навчіме.
Гей у той Америце
Гей так ми ґаздуеме,
О шестой годзине (2)
Гей до роботи встаеме.
Гей о семой годзине
Гей до роботи ідем —
Ани он сам незна (2)
Гей ци он назад приде.
Гей придеш ку шафтови,
Гей станеш собі на ґеч, (cage)
Тем гунцот інжінер (2)
Гей лем нас гайсуе преч.
Гей лем нас гайсуе преч
Гей тристо, пейсто сяги
А по под зем іду (2)
Гей дас дватцет миль драги.
Гей як приду до брусту,
Гей там сой одпочину
Шідем, осем кари (2)
Гей на шихту ладуем:
Гей приде ку мі майнер,
— Гей що робиш унґару?
— Озда ші не ошлеи (2)
Гей же ладую кару.
— Гей ладуй урґар кару
Гей бо маш по таляру,
Мало ти ся видит (2)
Гей ти дурни унґарю?
Гей шак я ти подвиншил
Гей пейц и двацет центи
А так це запрегну (2)
Гей як мулу до штверци.
Гей бо мула за штверци
Гей цешко цегац муші,
Ґринор приде с краю (2)
Гей цешко робиц муші.
— Гей але милий Пан Бог
Гей тельо нам дозволив,
Же нам за калапом (2)
Гей ясне сьвітло горит.
Гей ясне сьвітло горит
Гей майнер му гуторит:
— Ладуй унґар кари (2)
Гей шак це нич не болит.
— Гей не болит ня глава
Гей ани ношки моі
Лем мі з рук кров тече (2)
То ктож мі їх загоїт?
Гей кто мі їх загоїт
Гей кет ту нїт докторя?
Загоїт їх мила (2)
Гей с тамтой страни моря.

Записавъ д. в. вôдъ И. Констанкевича зъ Waterbury, Conn.

Мурашки — вояки.

ОДЕНЪ чоловѣкъ, именемъ Du Chaillu, що подорожувавъ богато по всхôдной Африцѣ, пише про сѣ цѣкавѣ насѣкомѣ, якъ слѣдуе:

Мурашки-вояки (рôдъ мурянки) суть пострахомъ не лишь для чоловѣка, але и для кождои живои истоты, почавши вôдъ слоня и леопарда, а скôнчивши на найменчôмъ хробачку.

Звычайно, суть они пôвъ цаля довгѣ, хотяй трафляють ся неразъ и два разы такъ великѣ. Смѣлôсть и завзятôсть ихъ подôбна до завзятости и смѣлости пса булдоґа. Однаковожь сила ихъ полягае въ величезныхъ арміяхъ, въ котрѣ они орґанізують ся и въ войсковôмъ порядку якій заховують. Машерують въ рядахъ два цалѣ широкихъ, а неразъ цѣлѣ милѣ довгихъ.

Я приглядавъ ся разъ, якъ машерували, черезъ цѣлыхъ 12 годинъ, вôдъ свиту до смерку. Вздовжь лініи стояли бôльшѣ мурашки, правдоподôбно офицеры. Скôлько міліонôвъ мурашокъ було въ тôмъ однôмъ походѣ трудно навѣть догадуватись

Если въ походѣ натрафлять на рѣку, сейчасъ роблять мôстъ, а се въ той спосôбъ. Вышукують мѣсце, где дерево своими галузями сягае майже противного берега, вылазять на него и чѣпають ся одна другои такъ, що одна мурашка держить другу своими передными ногами а за заднѣ ноги тримае еѣ друга, що находить ся за нею. Въ сей спосôбъ творить ся живый мôстъ, що сягае ажь на другій берегъ и по нѣмъ переходить цѣле войско. Можна собѣ представити що за сила мусить бути у сихъ звѣрятокъ, если они потрафлять висѣти такъ кôльканайцять годинъ та ще пôдтримувати тягаръ переходячихъ по нихъ товаришѣвъ.

Въ борбѣ зъ сими маленькими вояками мусить кождый зôстати побѣдженымъ; на дорозѣ, котрою они перейшло, не може остати нѣчо живого. Одного разу полюючи запустивъ ся я въ глубокій лѣсъ. Наразъ, чую трѣскъ, ломане деревъ и рикъ дикихъ звѣрятъ. Дивлюсь, ажь тутъ утѣкае ґорилля (найбôльша малпа около 5½ стôпъ высока и незвычайно сильна) дальше другѣ звѣрята — а наконець цѣле стадо слонôвъ и то все бѣгло що силъ якъ бы передъ чимсь вельми страшнымъ.

Закимъ я мавъ ще часъ подумати щобы се мало значити, почувъ я страшный бôль вôдъ мурашокъ волкôвъ, зъ котрыхъ кôлька вже кинулось на мене. Мимоволѣ побѣгъ и я за утѣкаючими звѣрятами, а знайшовшись въ безпечнôмъ вôддаленю здôймивъ зъ себе одѣжь, черезъ котру впились мурашки своими клѣщами ажь до тѣла, и тримались такъ сильно, що мôгъ есь имъ кадовбъ вôдъ головы вôдорвати а не пустились. Невдовзѣ мусѣвъ я дальше утѣкати и скритись за рѣкою въ очеретѣ, бо мурашки здоганяли мене и були зовсѣмъ недалеко.

Мурашки тѣ не зносять сонѣчного жару и мешкають въ лѣсахъ; еслижь коли прійде имъ переходити черезъ чисте поле — копають тунель 4 - 5 стôпъ пôдъ землею и такъ переходять до найблизшого лѣса.

Коли прійдуть до села, то люде втѣчуть геть, иначе позаѣдали бы ихъ.

Въ короткôмъ часѣ вертають однакъ назадъ, щобы знайти свои хаты вычищенѣ зъ всѣлякого плюгавства, та застати тутъ и тамъ розкиненѣ кости щурôвъ и мышей, та роги и крыла зъ всѣлякои комашнѣ.

Нѣчо живого не устоить ся передъ ними. Антельопу (рôдъ дикои козы), що я застрѣливъ, зъѣли до кости въ протягу кôлькохъ годинъ. Те саме потрафлять зробити зъ трупомъ слоня, а величезныхъ гадôвъ пожирають живцемъ, коли тѣ наѣдженѣ и не могуть скоро рушатись. Мыши, щурѣ, стоноги, скорпіоны, павуки и п. п. не годнѣ втечи передъ ними. Щура убивають въ протягу 1—2 минутъ, не много бôльше потрѣбують на се, щобы его зъѣсти.

Загаломъ беручи, мурашки вояки суть благословеніемъ для людей въ Африцѣ, бо нищать всѣляке плюгавство, котре въ противнôмъ разѣ намножилось бы такъ, що годѣбъ було тамь навѣть жити.

ПѢСНЯ ПРО ПОЛИВКУ.

(Написавъ рускій кухарь).

Чи чули вы добрѣ люде та дещо нового?
Если нѣ, то послухайте сего слова мого
Въ старôмъ краю, въ Европѣ, одной годины
Зробили Чехи поливку, Ляхи посолили.
Базиляны-Єзуиты еѣ пôдбивали
А все Руси „на пожитокъ та для божой хвалы“.
Бо то, знайте, нарôдъ рускій, бѣдный сѣромаха
„Приятелѣвъ мае купу, (хочь порожна хата)“
Що добра ему бажають, хтѣлибъ просвѣтити,
Научить, нагодувати, ще и його дѣти.
Отже тіи „пріятелѣ“ поливку зробили
Щобъ невъ Русь нагодувати [illegible] Галичинѣ
Але Русинъ галиційскій вже днесь не худоба,
Вôнъ небуде щобудь ѣсти, гей яка безрога
И поливку „пріятельску“ не хотѣвъ и ткнути,
Ба не хотѣвъ вôнъ на неѣ анѣ споглянути,
Бо сейчасъ таки занюхавъ, що въ нѣй за присмаки,
Станувъ, сплюнувъ, кинувъ ложку и вышовъ изъ хаты
Побачивши „пріятелѣ“, що зъ того нѣчого,
Шо хлопъ галицкій не хоче вже поливки зъ того...,
Взяли еѣ знову до пеца, и попригрѣвали,
Досипали трохи цукру — въ Канаду пôслали
(Бо й въ Канадѣ, якъ вамъ звѣсно, є рускіи люде,
Що загнала ихъ тамъ бѣда, „пріятелѣ“ любѣ.)
Думали си „пріятелѣ“, що Русь канадійска
Ще голодна, тай на ѣду буде вытрибачнѣйша
Але троха помылились Поливка въ дорозѣ
Черезъ море широчезне, дальше на морозѣ,
Геть ся згусла, „скоцурилась“, начала смердѣти,
А въ Канадѣ ще й замерзла. Щожь тутъ зъ невъ робити?
Канадійска Русь не хтѣла такои поливки,
Бо пôзнала, що се зрада та паньскіи зливки...
Лише хрунѣ, що у краю паньски дреглѣ ѣли

Сербнули еѣ по трохи тай не докôнчили,
Бо скоро лишь кôлька ложокъ зъ неѣ покушали,
Сейчасъ таки розвôльнене въ животѣ дôстали.
Тожь „панове-пріятелѣ“ въ часъ морозу злого,
Взяли поливку до стейтôвъ для добра нашого;
А що була замерзнена, бо морозъ бувъ лютый,
Не було ѣ ще такъ сильно, якъ ось теперь чути
Треба знати, що у стейтахъ на ній Руснакове,
Люде [illegible]
Тожь и змерзлену поливку приняли до хаты
Поставили на пецъ теплый, стали вôдгрѣвати.
Та не довго, бо сейчасъ же Мадяры злегкѣлись,
Насыпали въ ню паприки ажь зачервонѣлась
Потôмъ доляли ще пива та якогось лѣку,
Такъ, що она засмердѣла на всю Америку.
И не диво, бо где Чехи, Поляки, Мадяры,
Лазуиты (бодай щезли!) и Базиліяны
Пхали разомъ свои руки, мѣшали, варили
Тамъ добра не може бути для руской дитины.
Теперь сю славну поливку оттакъ заправлену,
Поперчену, посолену, бальсамомъ мащену,
Дае „злôстникъ америцкій“ ѣсти рускимъ людямъ,
Та хвалить, що вна здорова — хорѣти не будуть.
Я, однакожь, пораджу вамъ еи оминати,
Близько дъ нѣй не пôдходити, а тимъ бôльшь кушати,
Бо пожалуете сего: жолудокъ зруйнуе,
И кишеню спорожнить вамъ и розумъ замулить.
Але если мате свинѣ, малѣ поросята,
Можете ихъ невъ кормити, але лишь у свята.
Помаленьки и не часто можете имъ дати,
Бо наразъ, еслибъ объѣлись — можуть поздыхати.

Зъ житя галицкихъ процесовичѣвъ.

Ив.: — Ну, а якъ тамъ зъ вашимъ процесомъ?

Дан.: — Дуже добре!

Ив.: — Та якъ, коли я чувъ, що вамъ втѣбили ще й штыр найцять дôбъ арешту?

Дан.: — То пусте! Алемъ таки на своимъ поставивъ, бо зъ того города що въ процесѣ, нѣ я не буду мати пожитку, анѣ мôй ворогъ.

Зъ »Комара«.

СПРАВЫ „Р. Н. СОЮЗА.“

Хотячй приступити до „Союза“ най посылають вступне и мѣсячне до касіера:

Alex Shlanta,
Postmaster.
MAYFIELD, PA., Lack Co.

И увѣдомлять секретара пôдъ адресою:

D. D. Pyrcz,
P.O. Box 355,
OLYPHANT, PA., Lack. Co.

Хто бы бувъ покривдженый вôдъ котрого зъ урядниковъ »Союза«, нехай пише до предсѣдателя:
REV. A. BONCHEVSKY, 10 May str.
Ansonia, Conn.

Въ мѣсяцю мартѣ б. року приступили до „Р. Н. Союза“ слѣдуючй новй члены:
(Дальше).

St. Clair, Pa.	Число въ гол. книзѣ:
Нѣмецъ Прокспъ	290
Trauger, Pa.	
Теодоръ Таргай	1297
Shamokin, Pa.	
Ганѣско Тома	1120
Rhone, Pa.	
Судикъ Михаилъ	2138
„ Анна	2139

Д. Пирчь,
секретарь

Квитъ.

Я, Василій Дзябякъ, складаю щиру подяку чесному урядови „Р. Н. Союза“ за такъ скору выплату посмертного по моѣй доньцѣ Маріи въ сумѣ $26.00, котрй я вôдобравъ и квитую.
Rhone, Pa., April 3, 1901.
Вас. Дзябякъ.
СВѢДКИ:
Сем. Долинскій,
Ник. Галайда.

ПОСМЕРТНЙ ВѢСТИ.

Венгринъ Иосифъ родомъ зъ Жегестова, въ Галичинѣ, чл. руского братства въ Lansford, Pa. и чл. Р. Н. Союза ч. гол. кн. 1756 померъ дня 19 марця с. р. въ Powhatan, W. Va.
Вѣчна ему память!

БРАТСТВО Св. АА. ПЕТРА и ПАВЛА ВЪ ANSONIA, CONN
А. Горбаль, предсѣд.; Ф. Студентъ, заст. предсѣд.; Д Ванько, секретарь, Box 1214, Ansonia, Conn.; Г Горбаль, заст. секр; А Подберожнякъ, касіеръ, К. Горбаль заст. кас., Д. Шкуратъ капитанъ, Т. Цѣркотъ оп. хорыхъ, въ Ansonia., Яцко Дутканичь оп. хорыхъ въ Derby, Д. Сидорякъ дверникъ.

УРЯДНИКИ БРАТСТВА Св. ІОАНА ХРЕСТИТЕЛЯ ВЪ TRAUGER, PA.
Ив. Фариннякъ, предсѣдатель; Ал. Самавицкій, мѣстопред.; Т. Гривна, секретарь; М. Брецкій, касіеръ; контрольоры Д Грицко и М. Ющакъ; дверникъ Пор. Подолякъ. Мітинги вôдбувають ся кожду другу недѣлю по першôмъ въ гали церковнôй.

Братство св. Петра и Павла въ Trauger, Pa.
Иванъ Черевка, предсѣдатель; Мацей Бирекъ, мѣсто-предс.; Иванъ Гардый, секретарь, Box 7, Trauger, Pa.; Аладаръ Кунденій, записникъ; Петро Еленьовскій касіеръ.

Бр св. О. Николая въ Troy, N. Y.
Предсѣдатель Пав. Рончковскій, заступ. пред. Анд. Ксеничь; секретарь С. Фрицъ, заст секр. Мик. Бискупъ, касіеръ Петро Рончковскій, заст. кас. Пет. Бабикъ, контрольоры Фил. Гира, Ст. Рончковскій, Ив. Слишь. Секретарь „Союза“ Петро Рончковскій.

Урядъ братства Трехъ Святителѣвъ въ Whitney, Pa.
Ив. Сопчишакъ предсѣдатель, Ив. Бознакъ заступникъ, Спир. Горощакъ касіеръ, П. Завада секретарь, Анд. Шпрохъ писарь, Ос. Дзюрачко опѣкунъ хорыхъ, Вас Кретъ дверникъ. Мітинги вôдбувають ся кождои першои недѣлѣ по 15-ôмъ. Заложене 11-го февруара 1900.

Урядъ братства св Арх. Михаила въ Yonkers, N. Y. на рôкъ 1901:
Л. Сиротякъ, предсѣдатель; Гн. Щелецкій, заступникъ; Варт Дурнякъ, секретарь; Титъ Дубець, заступникъ; Анд. Драгавъ, касіеръ; Ил. Микулякъ, капитанъ; опѣкуны хорыхъ: Афт. Дубинскій и Иванъ Спикъ Мітинги вôдбувають ся въ першій четверъ по першôмъ кождого мѣсяця.

Еще тôлько кôлька Календарôвъ

маемо на продажь.
Хто пришле $2.00
— пошлемо —
ему 5 Календарôвъ.
Такого Календара ще американскй Русины не мали.
„SVOBODA“, 111 Lackaw. Str.
OLYPHANT, Pa.

Образокъ сей представляе великй глинянй горцѣ наповненй збôжемъ. Горцѣ сй зостали присыпанй лявою и попеломъ зъ вулькану Везувій, вразъ зъ мѣстами Геркулянумъ и Помпеи около 1900 лѣтъ тому назадъ. 1748 року натрафили люде припадково на сй засыпанй мѣста и стали ихъ поволи вôдкопувати, але сей цѣкавый складъ збôжа надыбали доперва послѣдными часами.

Патентъ Яцка Блохи.

Нарисъ не-біольоїчный.

(Конець.)

Веселый Цѣсьо ввôйшовъ въ хату, обкинувъ окомъ стôлъ, скинувъ пороховникъ и выпроставъ кости зъ дороги. Опосля обôйшовъ стôлъ, дивлячись на него, и сѣвъ, кажучи: „вже то мои старенькй — дай имъ Боже здоровя — знають, що менѣ треба“ — тай потягнувъ за курку.

Старый пôдъ дверми штуркнувъ стару и каже: „буде дохторомъ!“ Стара посумнѣла, але дѣдъ каже дальше: „чекаймо, що буде робити дальше“.

Цѣсьо стеребивъ курочку, потягнувъ за фляшку и запивъ винцемъ. А коли вже фляшка була порожна, такъ взявъ библію пôдъ паху и — закуривши папироску — пôйшовъ на огородъ въ тѣнь пôдъ грушу.

Ажь теперь старй за дверми вôдôтхнули. Але стара, що дивилась дѣркою на ту кумедію, не могла й слова промовити. Що се за чудо, чимъ Цѣсьо буде? Старый зауважавъ заклопотане жѣнки и отвираючи дверѣ каже: „Не гризи ся, стара, нашь Цѣсьо буде політикомъ.

Звѣсно, що доля кому напише, того не вымажешь, анѣ конемъ не объѣдешь. То жь и нашь Цѣсьо всѣмъ бувъ потрошки, а політикомъ найбôльше, хоть старй того не дôждались. Розумѣесь, вôнъ бувъ політикомъ, але не такимъ, що то горлае по парляментахъ та мітинґахъ, або занимаесь вôдносинами народôвъ, або роздумуе надъ полѣпшенемъ долѣ людскои. Нѣ! Вôнъ такій політикъ, що дуже зручно вмѣе ходити помѣжь дощь, якъ рускй инкамерованй послы. Его засада, яку часто выголошуе, така: „Не забувай на теперѣшнôсть и оглядайсь на переднй колеса“. Я гадаю, що Русины повиннй приняти ту засаду, бо еѣ выголосивъ чоловѣкъ бувалый и зъ широкою практикою.

Правда, нашь Францъ Плѣнка шкôлъ высокихъ не скôнчивъ, бо не дописувавъ якось таланъ, але за те вôдбувъ практику у якогось заграничного цирулика и знае рвати зубы, лѣчити, пявки ставити, вôдшептувати и т. д. Коли-жь практика у цирулика не мала выгляду на курку не лишь на теперѣшнôсть, але й на будуче, такъ вôнъ вступивъ до якогось кляштору и — ставши братчикомъ — закоштувавъ вина и понюхавъ окладинки библіи. Задля его змыслу політичного выслали его монахи по квестѣ, се бъ то по колектѣ на кляшторъ, и нашь Францъ зайшовъ до Польщи. Поляки ему сподобались своею гостинностю, то жь вôнъ задумавъ стати польскимъ монахомъ и вступивъ до закону, що опѣкуесь бѣдными. Але и ту ему не сподобалось, бо побачивъ, що польска гречнôсть то тôлько плащикъ зѣтромъ пôдшитый, Поляки страшеннй політики, а головно те, що той законъ бувъ жебрацкій, отже на разѣ не можь жити по людски. То-жь нашь Францъ выбравъ ся знову за квестою и зъ Польщи прибувъ на Русь.

Русь ему дуже сподобалась. Русины народъ спокôйный и щирый, мѣжь котрымъ чоловѣкови бувалому можна выжити, не оглядаючись и на переднй колеса. То-жь нашь Францъ задумавъ стати рускимъ попомъ.

Ба, не штука забити крука, але его живого злапати! Свѣтскимъ попомъ вôнъ не мôгъ стати, бо треба було мати науку и покôнчити школы, а Францкови якъ разъ того бракувало. То-жь удавъ ся вôнъ до оо. Василіянъ, а властиво „до Езуѣтôвъ, котрй реформували Василіянъ „на добрыхъ Русинôвъ и католикôвъ. А що Русины, недовѣряючи Езуѣтамъ, не горнулись до закону, то они пріймали всѣхъ, хто тôлько мавъ якетаке пôдготовлене. Тогды и нашь Францъ дôставъ ся до Василіянъ.

Правда, Езуѣты ему дуже не сподобались, бо були бôльшими політиками якъ вôнъ. Але що було робити? Переднй колеса то ґрунтъ, отже треба було пôддатись. Вôдбувъ приписану практику при обличеню въ монашй ризы, дôставъ имя Плосколобый и ставъ вчитись на попа. Пôдчасъ тои науки Езуѣты вже позволили ему лѣчити селянъ, котрй дуже часто удавались за порадою до отцѣвъ Вазилянôвъ.

Тогды нашь Плосколобый надѣвавъ чорнй окуляры и папафію на голову, щобы вдати повагу передъ покôрнымъ, шукаючимъ порады хлопомъ, занюхавъ табаки, пчихнувъ и йшовъ до хлопа, надувшись якъ писаръ вôдъ штаерамту.

Привитавши хлопа высокимъ: . . . »слава на вѣки«, кашильнувъ и дивлячись зъ пôдъ окуляръ, выпитувавъ про хоробу. Казавъ показати собѣ языкъ, часомъ ще обпукавъ, задавъ кôлька всезначучихъ пытань и зô своею докторскою повагою знахора выдававъ порады, наставляючи руку до поцѣлунку.

Такъ нашь Цѣсьо Плосколобъ вчивъ по трохи библію и лѣчивъ, доки не ставъ попомъ. Коли жь вже бувъ попомъ, то хотѣвъ стати мудрѣйшимъ якъ его вчителѣ. Теперь такій свѣтъ, що курята мудрѣйшй якъ куры. Ему здавалось, що вôнъ теперь повиненъ реформувати Езуѣтôвъ, а не Езуѣты его. Задля того прійшло до карамболю мѣжь двома політичными вдачами Езуѣтôвъ и д-ра Фр. П. Плѣнки.

Д-ръ Плѣнка змѣркувавъ, що готовй пропасти вино и курка, такъ що и на переднй колеса годѣ буде оглядатись, а зъ самою библіею богато не вдѣе. То-жь скрутивъ и удавсь по розумъ до своеи вдачи політичнои, бо не дармо доля выписала ему на чолѣ: політикъ — подавъ ся на місіонара до Канады.

— Въ Канадѣ — думавъ д-ръ Плѣнка — живе до 30 тысячь добрыхъ Русинôвъ. Буде вино, буде курка, стане и на смаровило переднихъ колѣсь. Библія пôдъ пахою, штука фушерска въ кишени, а політика въ головѣ допоможуть.

И ставъ нашь Плѣнка звиватись мѣжь Русинами и збирати складки на місію въ Канадѣ голосячи свое пожертвоване для Руси, удаючи щирого славянолюбця та побиваючись за славянскимъ обрядомъ.

Зôбравши досыть гроша, справивъ собѣ мантію непевного кольору, червоный поясъ, перстень и каноніцку фіолетову шапочку, та выбравъ ся до Канады. Однакъ побачивши, що Канада, хоть велика, але пуста фара, такъ вкоротцѣ прычалапавъ до Сполученыхъ Державъ мѣжь Русинôвъ.

Ту осѣвши на парохіи, яка була пôдъ рукою, та вôдотхнувши по величезныхъ подвигахъ місійныхъ, ставъ бавитись въ політику, бо курка и смаровило на переднй колеса мусь бути.

Зачавъ грати ролю бискупа, спроваджувати попôвъ, роздавати парохіи и епископскй булѣ на всѣлякй церковнй гôдности та вôдзнаки; зачавъ продавати бальзамъ нѣбы оо. Капуцинôвъ, миро св. О. Николая, деякй привезенй рѣчи призначенй на місію. Зачавъ лѣчити и вынаходити рôжнй пляны на загладу Унґарôвъ та царославныхъ, а тымъ часомъ ходивъ по мѣжь дощь, нюхаючись зъ всѣми. — Не дармо ему написано зъ роду: политикъ!

И всьо було бъ пôйшло добре и гладко мовь зъ масломъ, якъ бы не тй атеісты, радикалы и соціялісты. Те чортове насѣне всюды своѣ нôсъ пхае и перешкодить. Навѣть не помогло те, що зъ ними живъ, цѣлувавъ ся и на бискупôвъ та святыхъ брехавъ. Они на політицѣ не розумѣли ся. То жь нашь д-ръ Фр. П. Плѣнка удавъ ся до тыхъ, на котрыхъ ковавъ пляны заглады, дуе въ ихъ трубу и працюе разомъ зъ ними „на благо св. Руси“. Курка е, на винце выстае и на смаровило буде, тôлько треба знищити тыхъ всѣхъ ».....істовъ«. И нищить ихъ скомпанувшись зъ ворогами тыхъ, котрыхъ ѣсть хлѣбъ.

Въ той чеснôй спôлцѣ вôнъ дôйшовъ до совершеньства: вôнъ чуе, якъ трава росте — занюхае парфуму тамъ, де повно сморôду и на вôдворотъ — якъ подивить ся на языкъ, то бачить серце — якъ вхопить за пульсъ, то вже знае душу.

Зъ початкомъ 20. вѣку довѣдавъ ся свѣтъ, що радикалъ походить вôдъ грецкого слова, а житепись по грецки называесь біоліоґія. А се все треба завдячити тому, що д-ръ Фр. Плѣнка політикъ, за оголошене чого я хотѣвъ дôстати патентъ.

Коли я се все, що вамъ ту оповѣдаю, росказавъ свому кумови въ Russian Mercantile Co. въ Шамокахъ, то той якъ не вхопить ся за живôтъ, якъ не зачне реготатись: ха-ха-ха и ха ха-ха.... що мене ажь злôсть пôрвала.

— Що вы такъ реґочетесь, якъ бы не сповна розуму? — пытаю.

— Ха ха... куме! Ха-ха... Я не знавъ — выбачте — що вы такій дуракъ. Та-жь я вôдъ разу змѣркувавъ, що тому докторови бракуе клепки въ головѣ... та що вôнъ за вченый на Канаду и тамъ довго не загрѣе.

— Або вы его знаете? — пытаю злôсный.

— Та якъ бы нѣ.

— По чѣмъ-же те судите?

— Ось бачите — каже кумъ — коли той докторъ ѣхавъ въ Канаду, то бувъ и ту. Мы его пращали и желали всього доброго, а вôнъ насъ за те поблагословивъ. А то, бачите, такъ: выймае зъ кишенѣ перстень, насаджуе на палець, таки въ очехъ всѣхъ, и благословить насъ, кажучи: »властію менѣ даною благословлю васъ . . . . . во имя Отца и Сына и св. Духа, Амѣнь«.

— А вы що, перехрестились хоть?

— Може бъ и бувъ перехрестивсь — каже кумъ — если бымъ не бувъ затуливъ рукою устъ, бо лѣвою тримавъ-емъ капелюхъ.

Написавъ Ярославъ Л

Ивась: — Мамуню, а менѣ яешницѣ!
Мати: Та цить, кумъ не песъ, всього не зъѣсть!...

Зъ „Комара“

Не вмѣешь говорити по англійски?

Чому-жь не купишь собѣ за 50 центôвъ проводникъ руско-англійскій въ редакціи »Свободы«?

— Агентами „Свободы“ зъ правомъ колектованя гропей суть:

Стефанъ Калакука, Jersey City N. J.
Иванъ Бурштинъ, Buffalo, N. Y.
Василь Тылявскій, S. S. Pittsburg, Pa.
Алексій Шаршонь, Shamokin, Pa.
Петро Г. Рончковскій, Troy, N. Y.
Алекс. Валевскій, St. Louis, Mo.
Г. Двюбиньскій, Plymouth, Pa.
Левъ Монѣта, Lansford, Pa.
Иванъ Котанчикъ, Welter, Pa.
Кость Постунакъ, McAdoo, Pa.
Дим. Ванько, Ansonia, Conn.
Василь Рудко, Winnipeg, Man., Canada
Иванъ Сабатъ, Yonkers, N. Y.
Костьо Дубинскій, Simpson, Pa.
М. Ґовда, Edmonton, Alberta, Canada.
Иванъ Дрогомирецкій, Pleasant Home Man., Canada.
Иванъ Фариннякъ, Trauger, Pa.
Иванъ Преґонъ, Lodi, N. J.
Андрѣй Вилицкій, Scranton, Pa.
Дан. Кидонь, Passaic, N. J.
Андрѣй Павликъ, Mt. Carmel, Pa.
Гр. Паскарикъ, Stuartburn, Man. Canada
А. Онущакъ, Shenandoah, Pa.
Сергій Кисѣльовскій, Olyphant, Pa.

Редакція.

„ГРОМАДСЬКИЙ ГОЛОС“, радикальна часопись для руського робучого народу виходить у Львові що тижня, з образками і коштуе на рік $1.50. Гроші треба посилати на руки агента: Mr. M. Kolodij, 32, Shamokin Str., Shamokin, Pa., а дописи на адресу: Red. des „Hromadskyj Holos“, Lublner — Union Gasse, 5, Lemberg, Austria Galicia.

„КОМАР“, одинокий гумористично-сатиричний орган на Руси Виходить у Львові два рази на місяць під редакцією Івана Кунцевича. Передплата: цілорічна $2.00, піврічна $1.00. Адрес: **„Комар“, Львів,** улиця Куркова ч. 27. Замовляти можна через редакцію „Свободи“.

Купуйте книжки!

Въ редакціи „Свободы“ можна дôстати слѣдуючй книжки:

	цнт.
Канадійска Русь	10
Образки зъ Америки	10
Народный рухъ Австро-Угорскихъ Русинôвъ	15
Конституція Спол. Державъ Пôвнôчнои Америки	10
Де-що про права и суды въ Спол. Державахъ, а особенно въ державѣ Пенсильвенія	10
«Тымко Гаврилюкъ»	15
Оповѣданя	15
Про вôдступниковъ вôдъ россійского православія и ихъ переслѣдованя	10
»Американьскій шляхтичь«	15
Руско-англійскій провôдникъ	50
Дорога до свѣдомости, часть I, II. и III.	20
Календарь	50
Якъ повставъ свѣтъ?	15

Друкарня „Свободы“

выготовляе дуже точно,
—скоро и дешево—
всякй рѣчи, якъ:
СТАТУТЫ ДЛЯ БРАТСТВЪ,
ТІКЕТЫ НА БАЛѢ:
ВОДОЗВЫ,
ЛИСТЫ
и взагалѣ всякй рѣчи входячй въ кругъ дѣланя друкарнѣ, въ мовахъ: рускôй, польскôй и словацкôй.

Читайте „Свободу“!

МИХАЙЛО БОСАКЪ,

Посылае грошѣ до краю въ протягу 14 днѣвъ
Продае шифкарты такъ тано якъ и компанія въ Ню Йорку
Продае тікеты колѣйовй до Ню Йорку.
Продае правдиву крайову палюнку и вино.

Мае голсейлъ (wholesale) на всѣ американски трунки.
Задармо потверджуе всякй паперы и дае раду, бо есть
Нотарь публичный, чоловѣкъ ретельный и честный.
M. BOSAK, Jones Str.
OLYPHANT, Pa.

P. V. OBIECUNAS,
1118 Carson str., Pittsburg, Pa.
Мае банкъ, заложеный въ 1894 р. Продае шифкарты на всѣ корабельнй лініи дуже тано.

Посылае грошѣ до всѣхъ частей свѣта дуже скоро и безпечно.
Мешкае 4 „блоки“ вôдъ руской церкви на „Савт-Сайдъ“ — Вже часъ перестати ходити до чужихъ, а попирати свого. — Розмовите ся зъ нимъ по руски.

Въ редакціи „Свободы“ можуть дôстати Всч. ОО. Духовнй по 1 цнт. за екземпляръ:
1) Extractus matriculæ copulatorum,
2) Extractus matriculæ baptisatorum,
3) Extractus matriculæ defunctorum.

Панько Русинъ колектуе на бѣдну руску церковь въ Чистогорбѣ, пов. сяноцкого, въ Галичинѣ. Мае потверджене вôдъ комітету церковного и др. людей.

— **Пошукуемо** учителя зъ добрыми свѣдоцтвами, котрый бы мôгъ заразомъ бути дякомъ и учити нотного спѣву. Платня $25.00 на мѣсяць и доходы. Зголошуватись до 15-го апрѣля на адресу:
REV. M. BALOGH
Trauger, Pa.
Ив. Червинка, Ив. Гардый, } курат. церковнй.
О. М. Балогъ, наст. церкви.
Ив. Фарииякъ, Иштванъ Житнякъ, } курат. школьнй.

THE HOME BREWING CO.,
Shenandoah, Pa.
Выробляе бѣле и червоне пиво, портеръ и ейлъ найлѣпшого ґатунку въ стейтѣ. Уживають лишь найлѣпшого ячменю и хмелю. Держить все чисто. — Услуга добра.

Union Beer.

Christian Schmidt, президентъ,
W. W. Rynkiewicz, секретарь.

Гей Русины! чи знаете вы дорогу до дешевого и доброго купна? Она веде просто до

Юрія Хиляка

въ OLYPHANT, PA.

Вы его певно добре знаете. Въ него знайдете одинокій, найдешевшій, найлучшій и наймоднѣйшій сторъ зъ убранями. Купите добре „шифкарту“ и скоро а безпечно пôшле вамъ грошѣ до старого краю. Не гадайте однакъ, що то вже все — нѣ! Вôнъ мае ще найпараднѣйшій салунъ въ мѣстѣ пôдъ назвою:

Anthracite Hotel.

Тамъ доперва погостите ся, якъ въ рôдной бабки на весѣлю.

Columbia Brewing Co.

Найлѣпше пиво, вайсбіръ, портеръ и ейлъ. У насъ роблять лишь тй, що належать до юніи.
Офисъ: 110 South Main Str.
SHENANDOAH, PA.

CHRISTIAN SCHMIDT,
203 W. Coal Str.
Shenandoah, Pa.
САЛУНІСТАМЪ ДО ВѢДОМОСТИ!
Я утримую на складѣ найлѣпшй напитки, якъ темпереційну соду, джиндерейлъ, саспрела, пиво въ бутелькахъ бѣле и червоне, вайсъ біръ и портеръ.
Ану салунисты спробуйте, а переконаете ся!

B. J. Keogh.

Продае всякй напитки темперецийнй, вайсбіръ и селцеръ.
СПЕЦІЯЛЬНЙ ОРДЕРЫ НА БАЛѢ, ПИКНИКИ, ВЕСѢЛЯ И ДРУГІ ЗАБАВЫ ДОСТАРЧАЕ СКОРО.
Офисъ: 327 E. Centre Str.
SHENANDOAH, PA.

Ба-а-а, а се що?

Въ Ню Йорку выробляють Русины дуже добрй а танй юніовй сиґара. Русины и всѣ рускй бизнесмены замовляйте у свого, а не жидовске дрантє, що нѣчого не варта. Пишѣть на адресу:
John Parylak & Co.
406 E. 72 Str., New York City.

ОДИНОКІЙ РУСКІЙ ГОТЕЛЬ
Д. ГОЛОДА
38 Green str., JERSEY CITY, N.J.
Кождый Русинъ маючій яку небудь потребу въ Ню Йорку, чи въ околици, повиненъ вступити до того готелю, бо тутъ достане найздоровшй и найтаншй напитки всякого рода и пораду, де найлучше купити шифкарту.

ВСЯЧИНА.

Де-що про релігійнѣ вѣрованя старинныхъ народôвъ.

(Конець.)

IX. РЕЛІГІЯ РИМЛЯНЪ.

БОЖИЩА.

Римляне, подобно якъ Греки, вѣрили, що все, що дѣе ся на свѣтѣ, є творомъ божища. Та замѣсть одного Бога, що управляе цѣлымъ свѣтомъ, думали они, що є тôлько богôвъ, кôлько є явищь, що ихъ спостерѣгали довкола себе. Мали они бога, що бувъ причиною сходженя насѣня, иншій богъ стерѣгъ границь пôль, а еще иншій доглядавъ плодôвъ землѣ. Кожде божище мало свою назву, було мужеского або женьского рода и выконувало приписану чинность. Головнѝ божища Римлянъ були слѣдуючѝ: Йовишь бувъ богомъ неба; Янусъ о двохъ головахъ бувъ дверникомъ; Марсъ, богъ войны; Меркуръ, богъ гандлю; Вульканъ, богъ огня; Нептунъ, богъ моря; Цересъ, богиня живъ; дальше були Земля, Мѣсяць, Юноша, Минерва.

Кромѣ тыхъ богôвъ були ще поменшѝ боги, другорядни. Однѝ зъ нихъ зъображали розличнѝ предметы якъ: Молодость, Згоду, Спокôй и т. д., другѝ знова боги проводили чинностямъ житя; примѣромъ якъ дитина прійшла на свѣтъ, то бувъ богъ, що учивъ ту дитину говорити, була знова богиня, що вчила ѥ пити, а друга богиня, що перемѣнювала мягкѝ кости на твердѝ. Були два божища, що вôдводили ту дитину до школы, а другѝ два, що ѥ приводили. Однымъ словомъ Римляне мали безлѣчь подôбныхъ богôвъ. Декотрѝ зъ тыхъ богôвъ опѣкували ся мѣстомъ, горою, лѣсомъ; кождый потôчокъ, кожде жерело, навѣть дерево мали свого мѣсцевого божка. Не дивота, що одна римска жѣнщина сказала въ тѝ часы: „Нашъ край мае такъ богато богôвъ, що далеко легше стрѣнути ту можна бога якъ чоловѣка."

Римляне зразу не ставляли богамъ жадныхъ статуй ажь пôзнѣйше переняли тое вôдъ Грекôвъ. Не розказували они тежь якъ Греки про подруже богôвъ анѣ не знали ихъ зборного мѣсця. Знали лишь тôлько, що кождый богъ управляе якоюсь силою природы и мôгъ, пôсля своеи волѣ, чинити людямъ зло або добро.

ЗАСАДЫ РИМСКОИ РЕЛИГИИ.

Римлянинъ не любивъ дуже тыхъ богôвъ, а противно, вôнъ ихъ лякавъ ся. Коли ихъ взывавъ, закрывавъ лице, побоюючись ихъ може побачити. Однакъ думавъ, що тѝ боги могучѝ и можуть людямъ прислужити ся, если хто умѣе имъ приподобати ся. Хто складавъ богамъ жертвы сподѣвавъ ся за те, що его молитва буде выслухана, если-жь не стало ся те чоловѣкови о що просивъ, то уважавъ, що богъ ошукавъ его. Були навѣть такѝ случаѣ, що народъ побуривъ статуи божищь розлюченый за несповнене того, о що просивъ въ молитвахъ. И въ нынѣшныхъ часахъ лихословять ще люде святому, если котрый не задосить учинивъ ихъ прошеню.

ПОЧЕСТЬ БОГАМЪ.

Римляне почитали богôвъ въ той спосôбъ, що приносили имъ въ дарѣ овочѣ, молоко, вино, въ жертву складали имъ звѣрята. Деколи выносили зô святынь статуи богôвъ, укладали ихъ на ложахъ и справляли гостину. Подôбно якъ въ Греціи ставляли для нихъ величавѝ святынѣ и устроювали для нихъ игрища. Та, щобъ бути релігійнымъ, не выстарчало ще тое, бо римскѝ боги вымагали вôдъ вѣрныхъ, щобъ тѝ обряды, тѝ жертвы та игрища вôдбували ся пôсля приписанои формы. Коли мали принести богови Йовишови жертву, треба було выбрати бѣле звѣря, посыпати голову соленою мукою, а опôсля убити топоромъ. При тôй роботѣ треба було стояти просто, руки вознести до горы и выговорювати приписану молитву. Єсли поповнено яку похибку, жертва не мала значѣня, бо думали, що богъ не буде зъ неи вдоволеный. Щобъ все вôдбуло ся якъ належить, при приношеню жертвы було присутныхъ двохъ священникôвъ, зъ котрыхъ оденъ выголошувавъ молитву, а другій дививъ ся въ книгу обрядôвъ.

МОЛИТВА.

Коли Римлянинъ моливъ ся, то не чинивъ вôнъ сего, щобы вознести свою душу и чути, що розмовляе зъ богомъ, але тому, щобы жадати прислуги. То-жь уважавъ вôнъ на те, якій богъ мôгъ бы ему прислужити ся. Проте треба було молити ся до богинѣ Церери, щобы мати богатѝ жнива, въ бога Меркурого просили о грошѣ, въ бога Нептуна о щасливу плавбу моремъ. Коли Римлянинъ благавъ тыхъ богôвъ вдягавъ на себе чистѝ шаты, бо боги любять чистôсть; приносивъ такожь жертву, бо боги не любять такихъ людей, що приходять до нихъ зъ порожными руками. Въ той спосôбъ вѣрный, закрывши голову, стоявъ и взывавъ бога. Хочь Римляне знали назвы богôвъ, и котрый до чого мае найбôльше право, але, коли молили ся, на всякій случай, згадуючи имя бога додавали ще тѝ слова: „або яке тамъ властиво твое имя, котре ты волишь лучше, боже..." Опôсля высказували свое прошене ясно и довго, щобы ихъ богъ порозумѣвъ належито.

ВѢЩОВАНЄ.

Римляне, подôбно якъ Греки, вѣрили въ вѣщуванє. Они думали, що боги знають будучнôсть и зсылають людямъ знаки, котрѝ треба вôдгадувати. То-жь, Римлянинъ, заки взявъ ся до якого дѣла, пытавъ рады богôвъ. Вождъ передъ битвою слѣдивъ нутро жертвъ и зъ того вѣщувано, чи битву розпочати, чи нѣ; высокій урядникъ державы передъ скликанємъ зборy народу засягавъ рады зъ ворожбыя, бо слѣдивъ за перелѣтаючими птахами и зъ того вороживъ собѣ. Єсли тѝ знаки вѣщували на добре, то зъ того було видко, що боги суть прихильнѝ маючому начати ся дѣлу. Всѣ явища, що его не сподѣвали ся, були ворожбою якогось выпадку. Єсли загремѣло пôдчасъ розправъ на зборахъ народу, то бувъ се знакъ що богъ Йовишь не хоче, щобы того дня щонебудь урадили и зборы розходили ся. Неразъ якусь рѣчь найменшого значѣня уважали якъ знакъ зôсланый самымъ богомъ а такими знаками були такожь: щуръ, що перебѣгъ дорогою, блыскавиця, стрѣчный ворожбитъ и т. д. Въ тое вѣривъ не тôлько простый народъ, але всѣ, бо сама держава удержувала шѣстьохъ вѣщунôвъ, котрѝ ворожили будучнôсть.

СВЯЩЕННИКИ.

Римскѝ священники, подôбно якъ въ Греціи, не журили ся о людскѝ душѣ, але выключно були вôдданѝ службѣ бога, стерегли святынѣ божища, управляли его майномъ та на его честь выповняли релігійнѝ обряды. И такъ товариство, такъ званыхъ скочкôвъ, берегло щита, про котрый розказували, що впавъ зъ неба, а котрого почитали мовь божище. Тѝ скочки що року выконували приписаный танець и на тôмъ полягало цѣле ихъ священиче пôсланництво. Ворожбиты пророкували будучнôсть, а иншѝ знова священники всѣхъ богôвъ мали въ своихъ рукахъ релігійнѝ обряды: укладали они календарь и вызначали урочистости, котрѝ треба було святкувати въ розличныхъ дняхъ року. Однакъ всѣ тѝ роды священникôвъ не становили окремои клясы, бо сповняли они такожь державнѝ послуги разъ якъ судіѣ, предсѣдателѣ зборôвъ; то знова неразъ якъ генералы вôйскъ. Тому то римскѝ священники, хочь якъ могучѝ, не вытворили нѣколи попôвскои касты, якъ се мало мѣсце въ Єгиптѣ. Въ Римѣ релігія була державною, а зовсѣмъ не було риду священникôвъ.

ПОМЕРШІ.

Римляне, такъ само якъ Индусы и Греки, вѣрили, що душа жіе довше якъ тѣло. Єсли трупа похоронено правильно пôсля всѣхъ приписôвъ, то душа йшла пôдъ землю и ставала богомъ а, если-жь не похоронено тѣла якъ треба, то душа не могла йти пôдъ землю, до мешканя померших, а повертала на землю и ту страшила и дрочила людей, приневолюючи ихъ, щобы справили ѣй похоронъ. Зъ тои причины Римляне неразъ выкопували зъ землѣ тѣла померших и хоронили ихъ ще разъ пôсля принятыхъ приписôвъ.

ПОЧЕСТЬ ПОМЕРШИМЪ.

Такъ живымъ якъ и помершимъ залежало на тôмъ, щобы були задержанѝ всѣ приписы. То-жь коли хто умеръ, родина его розкладала великій огонь, на котрôмъ палила трупа. Опôсля тѝ останки складала въ начинє, а те начинє въ гробѣ. Бувъ се рôдъ каплички, посвяченои душѣ померпого, то є богу, якимъ стала душа. Въ певныхъ дняхъ свояки приходили до гробу и приносили тамъ поживу. Безъ сумнѣву думали давнѣйше, що душа потрѣбовала поживы, бо розливали на землю вино и молоко, палили мясо та полишали въ посудинѣ молоко и тѣсто. Подôбнѝ похороннѝ обряды тревали дуже довго; родина не могла занедбувати душь своихъ предкôвъ, то-жь все опѣкувала ся ихъ гробомъ, достарчаючи имъ поживы. Зъ вдячности знова душѣ, коли стали богами, любили своихъ потомкôвъ и опѣкували ся ними. Затѣмъ кожда родина мала власныхъ опѣкунчихъ богôвъ, званыхъ ляресъ.

ПОЧЕСТЬ ДЛЯ ОГНИЩА.

Кожда римска родина мала такожь свое огнище, котре почитала. У Римлянъ, такъ само якъ у Индусôвъ, полумя було божищемъ, а огнище олтаромъ. То-жь треба було удержувати те огнище днемъ и ночю, доливати на те огнище (на олтаръ) оливы, товщу, вина и кадила. Тогдѣ полумя бухало, вознесло ся, немовь бы его сытила та жертва. Коли Римлянинъ засѣдавъ до ѣдженя, то приносивъ перше подяку богу-огнищу, вôддававъ ему часть поживы и розливавъ для него трохи вина.

Въ домѣ кождои римскои родины находило ся святе мѣсце, де були ляры т. є. душѣ предкôвъ и олтаръ огнища. Мѣсто Римъ мало такожь свое святе огнище, зване Веста, те старинне слово означало именно а огнище. Чотыри дѣвицѣ, що походили зъ найзнатнѣйшихъ родинъ, званѝ вестальки, мусѣли безъ устанку стеречи того огнища, бо святый огонь не смѣвъ нѣколи выгаснути, а доглядати его могли тôлько чистѝ истоты. Коли бы така весталька зломила обѣтъ чистоты, то хоронили ѥи живцемъ, бо допустила ся святотацтва, а народови римскому загрожувало небезпеченьство.

ЗМѢНА ВЪ РЕЛИГИИ.

Коли Римляне въ своихъ походахъ военныхъ пôдбили Грецію и Всхôдъ, то тогдѣ тысячѣ людей поприходило до Риму, де осѣли якъ лѣкарѣ, учителѣ, ворожбиты, акторы и т. д. Въ той спосôбъ Римляне вôдъ тыхъ людей пôзнали новѝ обычаѣ и релігійнѝ вѣрованя, котрѝ поволи попереймали. Перемѣна та зачинае ся на 200 рокôвъ передъ Христомъ. Римляне помѣшали своихъ богôвъ зъ грецкими, переймили вôдъ нихъ та вôдъ всходу релігійнѝ практики, а навѣть дôйшло до того, що въ Римѣ появили ся такѝ, котрѝ говорили, що всѣхъ тыхъ богôвъ нема, а суть они лишь людскимъ вымысломъ. Поволи упадали тѝ вѣрованя про богôвъ уступаючи передъ наукою. Христа, котру рознесли апостолы по свѣтѣ.

Зъ „Исторіи цивілізации Dr. Ch. Seignobos-a" выбравъ Ст. Макарь.

Памятайте
НА ФОНДЪ ШКÔЛЬНОИ МОЛОДЕЖИ въ Америцѣ!

Учѣте ся, браты мои!
Думайте читайте,
И чужому научайтесь,
И свого не цурайтесь!
Т. Шевченко.

Всюды нѣвечить ся правда,
Всюды пануе брехня,
Въ вашихъ лишь серцяхъ, о братя,
Най не повстане вона!
Ив. Франко